

Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού
Μακεδονίας

Πτυχιακή Εργασία

Επιβλέπων Καθηγητής: Ζάγκος Κωνσταντίνος

**Θέμα: Η συμβολή της ναυτιλίας στον πολιτισμό
και την οικονομία**

Της Σπουδάστριας : Κουτσούμπα Αθανασία

Α.Γ.Μ. : 3506

Ημερομηνία ανάληψης εργασίας:

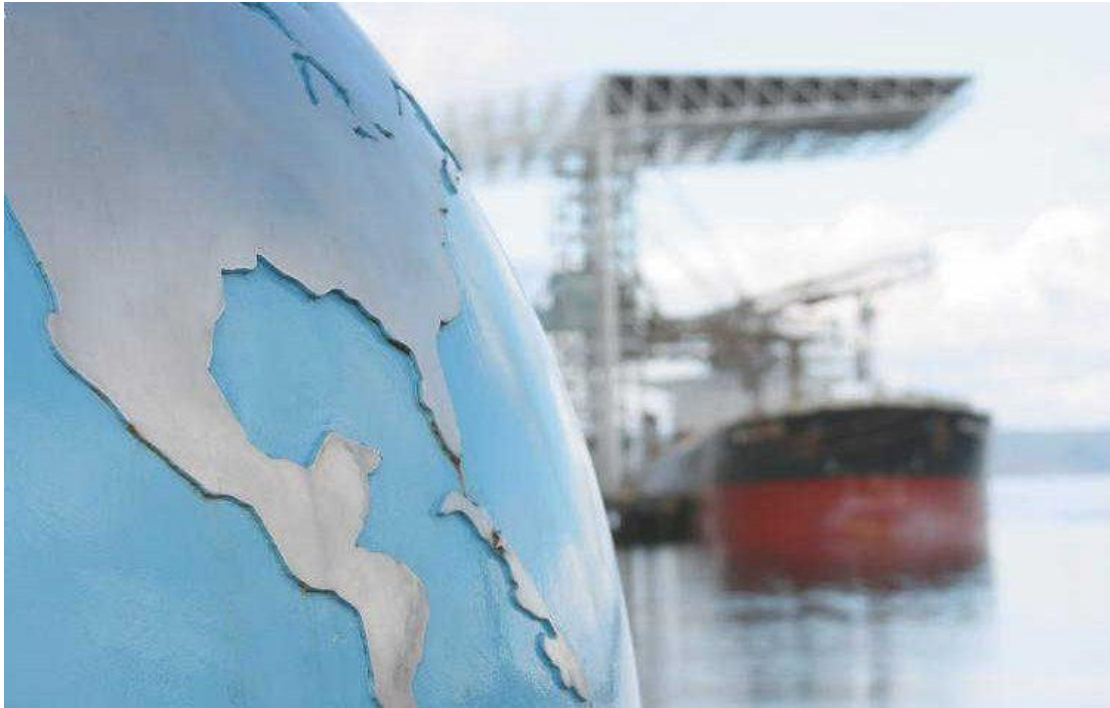
Ημερομηνία παράδοσης της εργασίας:

<i>A/A</i>	<i>Όνοματεπώνυμο</i>	<i>Ειδικότης</i>	<i>Αξιολόγηση</i>	<i>Υπογραφή</i>
<i>1</i>				
<i>2</i>				
<i>3</i>				
<i>ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ</i>				

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ :

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ : Η συμβολή της ναυτιλίας στον πολιτισμό και την οικονομία

Επιβλέπων Καθηγητής : Ζάγκος Κωνσταντίνος

Σπουδαστής : Κουτσούμπα Αθανασία

Α.Γ.Μ : 3506

Ακαδημαϊκό έτος : 2016-2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Ναυτιλία

- 1.1. Ορισμός
- 1.2. Ναυτιλία και Ελλάδα
- 1.3. Το σπήλαιο Φράγχθι
 - 1.3.1 Παπυρέλλα – Το πρώτο πλεύμενο
- 1.4. Ναυτιλία και Ευρωπαϊκή Ένωση
- 1.5. Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός
- 1.6. Κατηγορίες και είδη πλοίων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Συμβολή της ναυτιλίας στην παγκόσμια και ελληνική οικονομία

- 2.1 Βασικές τάσεις της παγκόσμιας οικονομίας
- 2.2 Ναυτιλία και Ελληνική οικονομία
 - 2.2.1 Γενικά
 - 2.2.2 Συμβολή της ναυτιλίας στην Ελληνική οικονομία
 - 2.2.3 Ναυτιλία και απασχόληση
 - 2.2.4 Η Ελληνική ναυτιλία στην παγκόσμια οικονομία
 - 2.2.4.1 Συγκριτική παρουσίαση των εισπράξεων από θαλάσσιες μεταφορές

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Ναυτιλίας και πολιτισμός

- 3.1 Έλληνες εφοπλιστές και η συμβολή τους στον πολιτισμό
 - 3.1.1 Ένωση Ελλήνων εφοπλιστών
 - 3.1.2 Ιδρύματα κοινωφελούς σκοπού
 - 3.1.3 Κοινωνικές δράσεις
 - 3.1.3.1 Υγεία
 - 3.1.3.2 Παιδεία
 - 3.1.3.3 Κοινωνικές δράσεις και κοινωνική πρόνοια
- 3.2 Ελληνική ναυτιλία και Πολιτισμός

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην συγκεκριμένη εργασία θα ασχοληθούμε και θα αναλύσουμε τον όρο της Ναυτιλίας καθώς επίσης και τον σημαντικό ρόλο που έχει παίξει στην ανάπτυξη και εξέλιξη του πολιτισμού και της οικονομίας όλων των κρατών του κόσμου.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα εξετάσουμε αναλυτικά την Ναυτιλία κάνοντας μια ιστορική αναδρομή, από πού ξεκίνησε, με τι μέσα και ποιό ήταν το πρώτο ουσιαστικά εμπόριο που πραγματοποιήθηκε ανάμεσα σε δυο περιοχές. Στην συνέχεια θα δούμε την εξέλιξη του εμπορίου αυτού, την εξέλιξη των πλοίων όπως και την εξέλιξη του όρου ναυτιλία, καθώς δεν πρόκειται απλά για έναν γενικό όρο του εμπορίου μέσω της θάλασσας, αλλά για μια ολόκληρη επιστήμη.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα δούμε πως η ναυτιλία διαδραματίζει παραδοσιακά πρωταγωνιστικό ρόλο στις παγκόσμιες θαλάσσιες μεταφορές και στην ανάπτυξη της οικονομίας των κρατών μέσω του παγκόσμιου εμπορίου που πραγματοποιείται. Θα δούμε επίσης τον ρόλο της ναυτιλίας στην Ελληνική οικονομία αλλά και την συμβολή της Ελληνικής ναυτιλίας στην παγκόσμια οικονομία. Τέλος θα μελετήσουμε τον ελληνόκτητο στόλο και την εξέλιξη αυτού.

Τέλος στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο, θα αναφερθούμε στην συμβολή των Ελλήνων πλοιοκτητών στο πολιτισμικό πλαίσιο, με την δημιουργία ιδρυμάτων κοινωφελούς σκοπού αλλά και με τις διάφορες δράσεις τους σε τομείς όπως η παιδεία, η υγεία και η κοινωνική πρόνοια.

1. ΝΑΥΤΙΑΙΑ

1.1 Ορισμός

Λέγοντας «ναυτιλιακή βιομηχανία» ή γενικότερα «ναυτιλία», εννοούμε όλες τις δραστηριότητες που συνδέονται και υποστηρίζουν τις θαλάσσιες μεταφορές ανθρώπων και αγαθών. Πρόκειται για αναπόσπαστο στοιχείο των ειρηνικών διεθνών εμπορικών συναλλαγών της ανθρωπότητας. Πλοία διαφόρων τύπων, μεταφέρουν ανθρώπους, ξηρά και υγρά φορτία συσκευασμένα ή σε χύμα μορφή, καθώς επίσης οχήματα, ζώα κ.ά. σε όλα τα πλάτη και μήκη της γης. Το σύνολο των εμπορικών πλοίων τα οποία φέρουν τη σημαία ενός κράτους αποτελούν το Εμπορικό Ναυτικό του κράτους αυτού. Χρησιμοποιούμε τον όρο «ναυτιλία» και όταν αναφερόμαστε στην ίδια τη λειτουργία του πλοίου, που είναι η επιστήμη και η τέχνη της διακυβέρνησης (γέφυρα) και της πρόωσης (μηχανής) αλλά και της φόρτωσης του, ώστε να πλέει με ασφάλεια από ένα σημείο σε άλλο. Η λέξη «ναυτιλία» υποδηλώνει και τη ναυτιλιακή βιομηχανία μιας χώρας που είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων γύρω από τις θαλάσσιες μεταφορές. Και φυσικά αποκαλούμε «παγκόσμια ναυτιλία» όλες τις εθνικές βιομηχανίες οι οποίες λειτουργούν και ελέγχονται μέσω ναυτιλιακής νομοθεσίας που θεσπίζεται στο Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό-ΙΜΟ (International Maritime Organization). Ο Οργανισμός είναι τεχνικός τομέας του ΟΗΕ, εδρεύει στο Λονδίνο και έχει μέλη του κράτη που ψηφίζουν Διεθνείς Συμβάσεις, Κώδικες και Κανονισμούς σε τρεις κύριους τομείς: (α) Εκπαίδευση και Πιστοποίηση ναυτικών, (β) Ασφάλεια ανθρώπινης ζωής και Περιουσίας στη Θάλασσα (επιβαίνοντες-πλοίο-φορτίο) και (γ) Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος από τη ρύπανση των εμπορικών πλοίων. Τα πολεμικά πλοία δεν υπόκεινται στη ναυτιλιακή νομοθεσία.

1.2 Ναυτιλία και Ελλάδα

Ο άνθρωπος, αναζητώντας τί υπάρχει στο άγνωστο, δηλαδή πέρα από τον ορίζοντα, στράφηκε στη θάλασσα, ξεκινώντας έτσι τη ναυτιλιακή του δραστηριότητα. Και μάλιστα αναφέρεται πως το αρχαιότερο ταξίδι για εμπορικούς σκοπούς στην ανοιχτή θάλασσα έγινε πριν 10.000 χρόνια και συγκεκριμένα στο Αιγαίο Πέλαγος, για τη μεταφορά οψιδιανού από τη Μήλο στην Αργολίδα και τις Βόρειες Σποράδες.

Έτσι, οι Έλληνες έφτασαν μέσα από τους αιώνες να είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με τη θάλασσα. Άλλωστε, η ακτογραμμή της Ελλάδας αριθμεί σήμερα 16.000 χλμ. ενώ υπάρχουν 3.000 νησιά πάνω σε πολλά από τα οποία άκμασαν θαυμαστοί πολιτισμοί. Αρχαιολογικά ευρήματα θαυμάζονται από τους επισκέπτες σε μουσεία στην Ελλάδα και άλλες χώρες.

Η αρχαία ελληνική ιστορία περιλαμβάνει ρητά που εξυμνούν τη ναυτοσύνη της φυλής, όπως για παράδειγμα «Μέγα το της Θαλάσσης Κράτος» του Περικλή και «Εκ της Θαλάσσης άπασα ημίν ήρτηται Σωτηρία» του Ξενοφώντα. Η ιστορία αναφέρει επίσης, πως η θάλασσα έσωσε πολλές φορές τους Έλληνες από απειλές. Τα πλοία που

κατασκεύαζαν εξασφάλιζαν την άμυνα της χώρας και συνέβαλαν όχι μόνο στην ανάπτυξη του εμπορίου με άλλους λαούς, αλλά και στην πολιτισμική εξέλιξη. Η γεωγραφική θέση της χώρας σε συνδυασμό με την έλλειψη πλουτοπαραγωγικών πηγών είναι ακόμη μια αιτία για την οποία οι Έλληνες έχουν στραφεί στη θάλασσα με αποτέλεσμα η ελληνική εμπορική ναυτιλία να βρίσκεται διαχρονικά στις πρώτες θέσεις παγκόσμια και να αποτελεί σημαντικό παράγοντα της εθνικής οικονομίας.

Τις παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης 1.800 οικογένειες σε 40 νησιά και παράκτιες πόλεις σε Ιόνιο και Αιγαίο διέθεταν 1.000 μεγάλα ποντοπόρα εμπορικά ιστιοφόρα, το μεγαλύτερο στόλο στη Μεσόγειο που η δραστηριότητα του έφτανε μέχρι και τον Ατλαντικό Ωκεανό.

Το 1857, ιδρύθηκε η Ελληνική Ατμοπλοία στη Σύρο και άρχισαν οι τακτικές γραμμές της ελληνικής ναυτιλίας με πλοία ατμού, τις οποίες ακολούθησαν δέκα ακόμη επιβατικές ακτοπλοϊκές εταιρείες. Το 1907 ιδρύθηκε η Υπερωκεάνιος Ελληνική Ατμοπλοία, η οποία συνέδεσε για πρώτη φορά τον Πειραιά με τη Νέα Υόρκη.

Στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ελληνική εμπορική ναυτιλία πλήρωσε βαρύ τίμημα της σε απώλεια ζωής αλλά και πλοίων τα οποία στη λήξη του ήταν μόνο 157. Το 1947, οι Η.Π.Α. παραχώρησαν, με την εγγύηση του ελληνικού κράτους, σε Έλληνες εφοπλιστές 100 πλοία τύπου "Liberty", ως αντιστάθμισμα των απωλειών κατά τον πόλεμο.

Τα πλοία "Liberty" έχουν ιστορική αξία λόγω του ρόλου τους στον εφοδιασμό της Ευρώπης κατά τον πόλεμο. Σήμερα, υπάρχουν μόνο 3, από τα οποία το ένα βρίσκεται στο λιμάνι του Πειραιά. Με πρωτοβουλία του αείμνηστου Επίτιμου Προέδρου της HELMEPA, Καπετάν Βασίλη Κ. Κωνσταντακόπουλου και άλλων Ελλήνων πλοιοκτητών, το πλοίο ρυμουλκήθηκε στην Ελλάδα αφού διέσχισε τον Ατλαντικό και τη Μεσόγειο. Επισκευασμένο έτσι που θυμίζει το ένδοξο παρελθόν του, είναι από το 2008 πλωτό μουσείο του «Ομίλου των Φίλων του Liberty» και φιλοξενεί ναυτιλιακές εκδηλώσεις.

1.3 Το σπήλαιο Φράγχθι

Μετά από ανασκαφές που διεξήχθησαν στο σπήλαιο Φράγχθι της Αργολίδας ανακαλύφθηκαν κομμάτια οψιδιανού, ενός είδους, σκληρής πέτρας, ο οποίος χρονολογείται στο 8.000 π.Χ. Ο οψιδιανός όμως δεν είναι προϊόν της Αργολίδας αλλά της Μήλου, στην οποία υπήρχαν νταμάρια οψιδιανού.

Βγαίνει λοιπόν το συμπέρασμα ότι ανάμεσα στα δύο αυτά μέρη υπήρχαν εμπορικές συναλλαγές, όχι μέσω ξηράς, αλλά μέσω θάλασσας.

Άρα, χρησιμοποιήθηκε κάποιο είδος πλωτού μέσου, το οποίο θα είχε την δυνατότητα να μεταφέρει ανθρώπους και εμπορεύματα.

Οι μελετητές κατέληξαν ότι η παπυρέλλα, κατασκευασμένη από πάπυρο, ήταν το πλοιάριο που έκανε αυτή την μεταφορά.

1.3.1 Παπυρέλλα – Το πρώτο πλεούμενο

Σαφείς ενδείξεις Προϊστορικής ναυπηγικής έχουμε από τους πολιτισμούς της Μεσοποταμίας και της Αιγύπτου της 5ης και 4ης χιλιετίας π.χ. Τα πρώτα πλεούμενα των μεγάλων αυτών πολιτισμών φτιάχνονταν από βούρλα. Στον Νείλο ένα από τα βούρλα αυτά έγινε περίφημο, που οι Έλληνες της Αιγύπτου γνώρισαν αργότερα με το όνομα «Πάπυρος». Η βασική τεχνική απλούστατη. Ξερά βλαστάρια από πάπυρο δένονταν σφιχτά σε μακρουλά δεμάτια. Τα δεμάτια αυτά ράβονταν το ένα κοντά στο άλλο στο επιθυμητό σχήμα. Όλα τα Αιγυπτιακά παπυρόπλοια είχαν και μία άλλη τυπολογική λεπτομέρεια. Τόσο η πλώρη όσο και η πρύμη είχαν τις άκρες καλαίσθητα γερμένες προς τα πάνω και λίγο προς τα πίσω. Το σχήμα αυτό είναι χαρακτηριστικό και θα το απαντήσουμε στην Κερκυραϊκή παπυρέλλα. Όλες οι εξακριβωμένες πληροφορίες ή τα θετικά τεκμήρια δείχνουν ότι η Κερκυραϊκή παπυρέλλα ήταν μικρού μεγέθους. Δεν φαίνεται να ξεπέρναγε στο μεγαλύτερο μήκος της τα 2,50 μέτρα, και στην πρύμη δηλ. στο πλατύτερό της μέρος, τα 1,20 ή 1,30 μέτρα. Το μικρό αυτό πλεούμενο ήταν εφοδιασμένο με ένα πρόχειρο κατασκευασμένο μονόκουπο ή σανίδα, χωρίς φυσικά σκαρμούς.

1.4 Ναυτιλία και Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ναυτιλία και γενικότερα οι θαλασσιές μεταφορές είναι πολύ σημαντικές για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι γεγονός ότι η ναυτιλιακή δραστηριότητα προσφέρει σημαντικά οφέλη στην οικονομική και όχι μόνο ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μιας και :

- ✓ Αυξάνει το ακαθάριστο εθνικό προϊόν των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνάμα της ίδιας την Ένωσης
- ✓ Ενισχύει τη στρατηγική θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης τονίζοντας το σημαντικό της ρόλο διεθνώς και
- ✓ Αυξάνει τη διαπραγματευτική δύναμη της ένωσης στους διεθνείς οργανισμούς

Από όλα τα παραπάνω αντιλαμβάνεται κανείς πως η ναυτιλία αποτελεί σημαντικότερο παράγοντα για την ευρωπαϊκή οικονομία και το μέλλον αυτής. Για αυτό το λόγο ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια γίνεται εντατική προσπάθεια από πλευράς ένωσης να θωρακιστεί η ασφάλεια και ταυτόχρονα η ανταγωνιστικότητα των θαλάσσιων μεταφορών η οποία θα επιτευχθεί μέσω:

- Της ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας του κοινοτικού στόλου
- Της απελευθέρωσης των διεθνών αγορών και
- Της εξασφάλισης της απασχόλησης των κοινοτικών ναυτικών.

1.5 Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός

Ο Διεθνής Οργανισμός Ναυσιπλοΐας (International Maritime Organization) (IMO), είναι ένας πολυεθνικός, διακυβερνητικός Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός, ο οποίος επιβλέπει την σωστή και ασφαλή επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των χωρών-μελών του στον τομέα της ναυσιπλοΐας. Αποτελεί οργανισμό του ΟΗΕ, διακρατικού χαρακτήρα, και ιδρύθηκε στην Γενεύη το 1948 ως IMCO (International Maritime Cooperation Organization) και που μετονομάστηκε σε IMO το 1982, με έδρα το Λονδίνο.

Ο Διεθνής Οργανισμός Ναυσιπλοΐας (για συντομία IMO), καλύπτει τους τομείς της ασφάλειας στα πλοία και της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος από την ρύπανση που προκαλεί ο ανθρώπινος παράγοντας, κατά την διάρκεια των ναυτιλιακών δραστηριοτήτων του. Την πρώτη δραστηριότητα ανέλαβε από παλαιότερους οργανισμούς όπως τον IMCO, ο οποίος με τη σειρά του είχε δημιουργηθεί για τη ενοποίηση των κανόνων ναυσιπλοΐας και ασφάλειας. Η δεύτερη δραστηριότητά του δημιουργήθηκε λίγο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν τα επίπεδα ρύπανσης της θάλασσας έγιναν ιδιαίτερα επικίνδυνα (λόγω της ανυπαρξίας σχετικής νομοθεσίας). Οι πρώτες προσπάθειες για τη δημιουργία ενός τέτοιου οργάνου ξεκίνησαν μετά την βύθιση του Τιτανικού το 1914. Καθώς τότε κάθε χώρα είχε τους δικούς της κανόνες ασφάλειας πολλά πλοία βρίσκονταν ιδιαίτερα ευάλωτα στον τομέα αυτόν - όπως και ο Τιτανικός. Καθώς πολλές χώρες δεν είχαν ασχοληθεί ιδιαίτερα με τις νομοθεσίες τέτοιου είδους και καθώς άλλες δεν ήταν πρόθυμες να μοιραστούν την εμπειρία τους, ήταν προφανές ότι οποιαδήποτε αδράνεια θα οδηγούσε σε ακόμα μεγαλύτερα ναυτικά ατυχήματα. Οι πρώτοι οργανισμοί, αν και εν μέρει πέτυχαν τον σκοπό τους, αποτελούσαν πρωτοβουλίες μεμονωμένων κρατών που όμως οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι σταμάτησαν την όποια δραστηριότητά τους.

Αντίθετα, ο IMO τελεί υπό την αιγίδα του ΟΗΕ με ανεπτυγμένες και ιδιαίτερα αυστηρές προδιαγραφές και δεσμευτικές δυνάμεις τουλάχιστον για τις Χώρες-μέλη. Οι εκδόσεις του, SOLAS (Safety Of Life At Sea) και MARPOL, που αφορούν η πρώτη την ασφάλεια στη ναυσιπλοΐα και η δεύτερη στη προστασία από τη ρύπανση στη Θάλασσα, παρέχουν δεσμευτικούς κανόνες για όλες τις νέες κατασκευές πλοίων που ισχύουν παγκοσμίως. Οι κανόνες αυτοί αναβαθμίζονται τακτικά ανάλογα με την ανάπτυξη της ναυπηγικής και λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις και υποδείξεις των νηογνομόνων. Όλοι οι ναυπηγοί και τα ναυπηγικά γραφεία υποχρεούνται να ναυπηγούν τα πλοία σύμφωνα με τις προδιαγραφές αυτές.

Ταυτόχρονα, λαμβάνει υπόψη του και τομείς ναυτικής υποδομής, όπως το ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης των ναυτών, αλλά και την σωστή διαχείριση όλων των τύπων φορτίων, από πετρέλαιο μέχρι τα πλέον επικίνδυνα φορτία. Αυτό γίνεται δυνατό με την χρήση αυστηρών μέτρων, προδιαγραφών και διαδικασιών.

Σημαντικοί κανόνες :

- 1) Συνθήκη Ασφάλειας Ζωής στη Θάλασσα (SOLAS)

- 2) Συνθήκη Περιορισμού Θαλάσσιας Ρύπανσης (MARPOL)
- 3) Κανόνες Διεθνούς Ισάλου Γραμμής
- 4) Κανόνες Ασφάλειας Πλοίων και Λιμένος (ISPS)

Εικόνα 1: ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ – INTERNATIONAL MARITIME ORGANIZATION (IMO)

1.6 Κατηγορίες και είδη πλοίων

Κάποτε οι άνθρωποι δεν ξεχώριζαν πλοία και όταν μιλούσαν για πλοίο, εννοούσαν κάθε πλεούμενο που μπορεί να μεταφέρει φορτίο στη θάλασσα. Με την πάροδο όμως του χρόνου, έγινε εμφανής η ανάγκη για τον διαχωρισμό τους.

Ο διαχωρισμός τους γίνεται με βάση την περιοχή που ταξιδεύουν (Ποντοπόρα, Ακτοπλοϊκά, Εγχώριων υδάτων), το υλικό κατασκευής τους (Ξύλινα, μεταλλικά ή μεικτής κατασκευής), το μέσο προώσεως (Μηχανοκίνητα, ιστιοφόρα, κωπήλατα ή ρυμουλκούμενα) και το είδος μεταφοράς και του προορισμού τους.

Παρακάτω θα αναλύσουμε και θα δούμε τους τύπους των πλοίων με βάση το είδος μεταφοράς και του προορισμού τους.

Οι βασικές κατηγορίες πλοίων με βάση το είδος μεταφοράς και του προορισμού τους είναι 4 και είναι οι εξής:

- ❖ **ΦΟΡΤΗΓΑ ΠΛΟΙΑ (cargo Ships)** : φορτηγά χαρακτηρίζονται τα πλοία που μεταφέρουν κάθε είδος φορτίου και διαχωρίζονται σε φορτηγά πλοία ξηρών φορτίων, σε φορτηγά πλοία υγρών φορτίων και φορτηγά πλοία συνδυασμένων μεταφορών.

- Φορτηγά πλοία Ξηρών φορτίων:

Διακρίνονται σε πλοία που μεταφέρουν χύμα ομοειδή φορτία (bulk carrier) και σε πλοία μεταφοράς γενικών φορτίων (general cargo).

Τα γενικά φορτία στην σημερινή εποχή μεταφέρονται με πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων (containership). Τέτοια φορτία μπορεί να είναι ηλεκτρικά είδη, ηλεκτρονικά είδη, ρούχα και γενικότερα οτιδήποτε μπορεί να στοιβαχτεί μέσα σε ένα εμπορευματοκιβώτιο. Ακόμα, πλοία γενικού φορτίου είναι και τα πλοία μεταφοράς οχημάτων (Roll-On/Roll-Off) τα οποία οχήματα μπορούν να μπουν μέσα στο πλοίο και να ξεφορτώσουν και φορτίο.

- Φορτηγά πλοία υγρών φορτίων: Είναι τα δεξαμενόπλοια (Tanker) τα οποία διαθέτουν δεξαμενές στις οποίες, ανάλογα και με τον τύπο τους, φορτώνουν

αργό πετρέλαιο, βενζίνη, νάφθα κ.τ.λ. Στα δεξαμενόπλοια συμπεριλαμβάνονται και τα πλοία που μεταφέρουν υγροποιημένο αέριο πετρελαίου (Liquefied Petroleum Gases) και υγροποιημένο φυσικό αέριο (Liquefied Natural Gases).

- ο Φορτηγά πλοία συνδυασμένων μεταφορών: Είναι πλοία που μεταφέρουν εναλλακτικά υγρά και ξηρά χύμα φορτία. Διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, τα ore/bulk/oil carriers- O.B.O. και τα Ore/oil carriers.

❖ **ΕΠΙΒΑΤΗΓΑ ΠΛΟΙΑ (passenger ships)**: Χαρακτηρίζονται τα πλοία που μεταφέρουν επιβάτες και υπό προϋποθέσεις φορτία και οχήματα. Τέτοια πλοία είναι τα επιβατηγά της ακτοπλοΐας, τα κρουαζιερόπλοια και τα υπερωκεάνια πλοία.

❖ **ΠΛΟΙΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ** : Πλοία ειδικού προορισμού είναι πλοία τα οποία δημιουργήθηκαν λόγω ανάγκης για γρήγορες μεταφορές ή λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας η οποία μας υποχρέωσε στην κατασκευή των πλοίων αυτών. Πλοία ειδικού προορισμού είναι τα πλοία ψυγεία (Refrigerated ship), τα αλιευτικά (Fishing boat), τα ωκεανογραφικά (Oceanographic ships), τα πλοία τοποθέτησης καλωδίων (Cable ships), τα εκπαιδευτικά (Training ships), μετεωρολογικά (Meteorological ships).

❖ **ΠΛΟΙΑ ΒΟΗΘΗΤΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ (auxiliary ships)** : Τα πλοία βοηθητικής ναυτιλίας είναι πλοία τα οποία δεν μεταφέρουν φορτία ή ανθρώπους αλλά βοηθούν τα υπόλοιπα πλοία για την ασφαλή και ομαλή διέλευση τους. Τέτοια πλοία είναι τα παγοθραυστικά (Icebreakers), τα ρυμουλκά (Tug boats) , οι βυθοκόροι (Dredges), οι πλοηγίδες (Pilot boats), τα φάρόπλοια (Light vessels), οι πλωτοί γερανοί (Floating Derricks), τα ναυαγιστικά (Salvage Boats).

Εικόνα 2: Bulk Carrier

Εικόνα 3: Tanker

Εικόνα 4: Container ship

Εικόνα 6: Ro-Ro

Εικόνα 5: Cruise ship

Εικόνα 7: Ro-Ro Passenger

Εικόνα 8: LNG

Εικόνα 10: Oceanographic ship

Εικόνα 9: Light ship

2. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

2.1 Βασικές τάσεις της παγκόσμιας οικονομίας

Όπως αναφέρθηκε λεπτομερέστερα νωρίτερα, η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα που κατέχει ηγετική θέση στην παγκόσμια ναυτιλιακή αγορά. Διαθέτοντας ένα πολύ μεγάλο αριθμό πλοίων και εκμεταλλευόμενη ένα ακόμη μεγαλύτερο ποσοστό του παγκοσμίου τανάζ, ο ρόλος της ελληνικής ναυτιλίας είναι σε κάθε περίπτωση πολύ σημαντικός. Η ναυτιλία αποτελεί έναν ιδιαίτερα δυναμικό και ζωντανό κλάδο της ελληνικής οικονομίας, ο οποίος πρωταγωνιστεί στο διεθνές σκηνικό

Ο κλάδος της ναυτιλίας αποτελεί μια πολύ σημαντική παραγωγική δραστηριότητα στην παγκόσμια οικονομία. Είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο εμφανίζεται σχεδόν σε κάθε μορφή της παγκόσμιας οικονομίας. Για πολλές χώρες, ο ναυτιλιακός κλάδος είναι πολύ σημαντικός για την οικονομία τους, σε βαθμό που να χαρακτηρίζεται και ως ατμομηχανή και βαριά βιομηχανία για την οικονομική τους ανάπτυξη. Τέτοια χώρα είναι βεβαία και η Ελλάδα.

Η ναυτιλία παγκοσμίως τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε συνεχή άνοδο με εξαίρεση το 2009, όπου λόγω της πρωτόγνωρης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, ο όγκος των αγαθών που μεταφέρθηκε δια θαλάσσης συμπίεστηκε κατά 4,2%. Έτσι το σύμφωνα με τον UNCTAD36 το 2011 μεταφέρθηκαν συνολικά 8.748 εκατομμύρια τόνοι αγαθών δια θαλάσσης σημειώνοντας μικρή άνοδο σε σχέση με το 2010 όπου ο όγκος ήταν 8.409.

Εικόνα 11: Πηγή: United Nations Conference on Trade and Development UNCTAD, (2012), Review on Maritime Transport 2012

Η άνοδος αυτή σημειώθηκε λόγω της ραγδαίας αύξησης στα dry bulk κατά 5,6% η οποία συνοδεύτηκε από ταυτόχρονη αύξηση στα containers και στα κυριότερα χύδην φορτία κατά 8,6% και κατά 5,4% αντίστοιχα.

<u>Διαγωνική εξέλιξη θαλάσσιου εμπορίου ανά είδος φορτίου</u>				
Έτος	Oil and gas	Main bulks	Other dry cargo	Σύνολο
1970	1440	448	717	2605
1980	1871	608	1225	3704
1990	1755	988	1265	4008
2000	2163	1295	2526	5984
2005	2422	1709	2798	7109
2006	2698	1814	3188	7700
2007	2747	1953	3334	8034
2008	2742	2065	3422	8229
2009	2642	2085	3131	7858
2010	2772	2335	3302	8409
2011	2796	2477	3475	8748

Εικόνα 12: Πηγή: **United Nations Conference on Trade and Development UNCTAD, (2012), Review on Maritime Transport 2012**

Όσο οι αναπτυσσόμενες χώρες συνεχίζουν να συνεισφέρουν συνεχώς όλο και περισσότερο τόσο στο παγκόσμιο Α.Ε.Π. όσο και στο διεθνές εμπόριο, η συνεισφορά τους στο θαλάσσιο εμπόριο θα αυξάνεται και αυτή. Το 2011 το 60% περίπου του παγκοσμίου θαλάσσιου εμπορίου διεξήχθη από τις αναπτυσσόμενες χώρες ενώ το 57% από αυτό διεξήχθη εντός του εδάφους τους. Οι αναπτυσσόμενες χώρες πλέον παίζουν καθοριστικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία τόσο σαν εξαγωγείς όσο και σαν εισαγωγείς προϊόντων και αγαθών. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με ότι συνέβαινε παλαιότερα όπου οι αναπτυσσόμενες χώρες λειτουργούσαν κυρίως σαν περιοχές φόρτωσης αγαθών.

Συμφώνα λοιπόν με τον UNCTAD, το 90% περίπου του παγκοσμίου εμπορίου διακινείται δια θαλάσσης με τις αναπτυσσόμενες οικονομίες να παίζουν πλέον σημαντικότατο ρόλο. Αυτό έχει ως συνέπεια η παγκόσμια ναυτιλία να αναπτύσσεται ραγδαία και διαρκώς τις τελευταίες δεκαετίες, γεγονός όμως που άλλαξε όπως είπαμε και πριν το 2009 ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Η μείωση της μεταφορικής ζήτησης λόγω της παγκόσμιας ύφεσης σε συνδυασμό με την υπερπροσφορά στόλου ήταν οι δυο λόγοι που οδήγησαν τους ναύλους στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων χρόνων.

Εκτός από την οικονομική κρίση, η ναυτιλία έχει να αντιμετωπίσει και πολλά ακόμη προβλήματα τα οποία σχετίζονται με το υφεσιακό οικονομικό περιβάλλον. Σε διεθνές επίπεδο η ανάπτυξη της βιομηχανικής παράγωγης έχει περιοριστεί αισθητά ενώ ταυτόχρονα έχει μειωθεί η ζήτηση για καταναλωτικά αγαθά, στοιχεία που αποτελούν παράγοντες ζήτησης για θαλάσσιες μεταφορές. Πέρα από τη μείωση στους ναύλους, που φαίνεται και παρακάτω, εξίσου σημαντική μείωση είχαμε και στις τιμές των καινούριων νεότευκτων πλοίων.

Η έντονη υπερπροσφορά τονάζ σε συνδυασμό με τη χαμηλή ζήτηση για μεταφερόμενα αγαθά είναι τα σημαντικότερα προβλήματα που ο ναυτιλιακός κλάδος καλείται να λύσει. Η υπερπροσφορά στόλου είναι αποτέλεσμα της οικονομικής κατάστασης προ παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης, δηλαδή πριν από το 2008 όταν και τα μεγάλα επίπεδα ναύλων είχαν οδηγήσει πολλούς εφοπλιστές σε παραγγελίες νεότευκτων πλοίων με στόχο να επωφεληθούν από τους υψηλούς ναύλους. Σύμφωνα με το World Order Book, οι παραγγελίες νεότευκτων πλοίων αυξήθηκαν πολύ το 2007 έως και τα μέσα του 2009 με τις παραγγελίες να επικεντρώνονται κυρίως σε bulk carriers και πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων τύπου containerships. Είναι ακριβώς εκείνη η περίοδος όπου λόγω των πολλών παραγγελιών σε κινέζικα και ιαπωνικά ναυπηγεία οι παραδόσεις καθυστερούν περισσότερο από το αναμενόμενο και από τις προκαθορισμένες ημερομηνίες. Είναι επίσης εκείνη η περίοδος που το παγκόσμιο πρόβλημα ρευστότητας αδυνατεί να χρηματοδοτήσει τον εφοπλιστικό κόσμο για νέες επενδύσεις προκαλώντας ευρύτερα προβλήματα στην παγκόσμια ναυτιλία.

Η υπερπροσφορά στόλου σε συνδυασμό με τη χαμηλή ζήτηση για θαλάσσιο εμπόριο και οι χαμηλοί ναύλοι θα περίμενε κάποιος να οδηγήσει σε μείωση των παραγγελιών για νεότευκτα πλοία από πλευράς εφοπλιστών. Συνέβη όμως το αντίθετο. Τα παραπάνω δεδομένα οδήγησαν με τη σειρά τους, με λογική ακολουθία στην πτώση της τιμής των νεότευκτων πλοίων, το οποίο οδήγησε τους εφοπλιστές σε αντικατάσταση του παλαιού στόλου που διέθεταν με καινούριο σύγχρονο και τεχνολογικό εξοπλισμένο.

Παρά την αυξημένη διαθεσιμότητα σε τονάζ, η πρωτοβουλία αυτή των εφοπλιστών είχε και θετικές συνέπειες για τις ναυτιλιακές εταιρίες. Αρχικά μειώθηκε ο μέσος όρος ηλικίας του στόλου και αφετέρου μειωθήκαν τα λειτουργικά έξοδα του караβιού, διότι το τελευταίο ήταν εξοπλισμένο με ότι ποιο σύγχρονο, γεγονός που έκανε αποδοτικότερη τη μεταφορά του φορτίου.

Όλα λοιπόν τα παραπάνω αποτελούν τα βασικά στοιχεία που ακτινογραφούν το σύνολο της ναυτιλίας την τελευταία πενταετία. Αναμφίβολα η τελευταία αυτή πενταετία με την εμφάνιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, αποτελεί μια πολύ δύσκολη περίοδο στα παγκόσμια χρονικά, που όμοια της ελάχιστες φορές έχει συμβεί κατά το παρελθόν. Παγκόσμιες οικονομικές κρίσης και κραχ είχαν ξανασυμβεί στο παρελθόν αλλά το μέγεθος και το είδος της σημερινής κρίσης είναι κάτι πραγματικά πρωτόγνωρο για το σύνολο του επιχειρηματικού και όχι μόνο κόσμου. Το μέγεθος της κρίσης και τα πραγματικά προβλήματα που αυτή δημιούργησε κυρίως σε όρους πραγματικής οικονομίας είναι πολύ δύσκολο να μετρηθεί ενώ ίσως χρειαστούν πολλά χρόνια για να μπορέσει να γίνει ένας σωστός υπολογισμός. Παρ όλα αυτά όμως, ο επιχειρηματικός κόσμος και οι ειδικοί αναλυτές της ναυτιλίας, προσδοκούν μελλοντική άνοδο και ανάκαμψη της παγκόσμιας ναυλαγοράς που πολύ δύσκολα όμως θα φτάσει στα προ κρίσης επίπεδα. Για να φτάσουμε σε αυτά τα νούμερα όλοι οι εμπλεκόμενοι συμφωνούν πως θα χρειαστούν τουλάχιστον 3 χρόνια για να επέλθει μια πλήρης ανάκαμψη, γεγονός που θα έχει ευνοϊκά αποτελέσματα για τον κλάδο.

Σε επίπεδο μακροοικονομίας αντίθετα, οι προσδοκίες και οι προβλέψεις όμως είναι λιγότερα αισιόδοξα. Συμφώνα με την Ευρωπαϊκή επιτροπή και τις προβλέψεις του διεθνούς νομισματικού ταμείου ο ρυθμός ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας αναμένεται να παρουσιάσει περαιτέρω επιβράδυνση το 2013 για τις ανεπτυγμένες κυρίως οικονομίες οι οποίες θα ακολουθηθούν από μια σταθερή μικρή ανοδική πορεία μέχρι το 2017, σε αντίθεση με τις χώρες της αναπτυσσόμενης Ασίας και κυρίως την Κίνα την Ινδία και τις χώρες της υποσαχάριας Αφρικής που θα έχουν μεγαλύτερη ανάπτυξη.

2.2 Ναυτιλία και Ελληνική οικονομία

2.2.1 Γενικά

Τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης και της προσπάθειας εξυγίανσης πολλών κλάδων της ελληνικής οικονομίας, πλήθος άρθρων εξυμνούν το ρόλο και τη συνεισφορά της Ναυτιλίας στην ελληνική πραγματικότητα, χαρακτηρίζοντάς την ως τον πιο εύρωστο κλάδο με τις μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης. Η παρούσα μελέτη συγκεντρώνει στατιστικά στοιχεία για τα οικονομικά μεγέθη της ελληνόκτητης Ναυτιλίας με σκοπό να παρουσιάσει αντικειμενικά τα άμεσα και έμμεσα οφέλη στην ελληνική οικονομία. Η άμεση συμβολή της Ναυτιλίας περιλαμβάνει τη συνεισφορά των καθαρών εισπράξεων στο Ισοζύγιο πληρωμών την περίοδο της δεκαετίας 2003 με 2013 ώστε να εξαχθούν διαχρονικά αποτελέσματα πριν και κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης και ύφεσης. Επίσης, γίνεται προσπάθεια παρουσίασης του εργατικού δυναμικού της ελληνόκτητης Ναυτιλίας των τελευταίων ετών, καθώς το θέμα της συνεχούς αυξανόμενης ανεργίας είναι ιδιαίτερα επίκαιρο. Η Ναυτιλία όμως, συμβάλλει και έμμεσα στην οικονομική δραστηριότητα της Ελλάδας, καθώς επηρεάζει πληθώρα κλάδων οι οποίοι δραστηριοποιούνται γύρω από αυτή. Έτσι, στην παρούσα μελέτη με τη βοήθεια του μοντέλου εισροών-εκροών παρουσιάζεται η σημασία της προστιθέμενης αξίας της ελληνόκτητης Ναυτιλίας. Επιπλέον, με βάση πρόσφατες μελέτες γίνεται αναφορά στην έμμεση απασχόληση που η Ναυτιλία προκαλεί μέσω συμπληρωματικών κλάδων οικονομικής δραστηριότητας. Η ελληνόκτητη Ναυτιλία συμβάλλει στην οικονομία και μέσω της φορολογίας της η οποία υπολογίζεται με βάση τη χωρητικότητά της. Πολλοί είναι εκείνοι που τη θεωρούν ενοχλητικά ευνοϊκή, ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι το ελληνικό φορολογικό μοντέλο πρέπει να χαρακτηρίζεται από σταθερότητα για να είναι ανταγωνιστικό στο διεθνές περιβάλλον που κινείται η Ναυτιλία. Οι τελευταίες φορολογικές εξελίξεις του κλάδου παρουσιάζουν ενδιαφέρον και εγείρουν περιέργεια για μελλοντική έρευνα. Το τελικό κομμάτι της παρούσας εργασίας αναφέρεται στις ναυτιλιακές επενδύσεις ως μία προσπάθεια μελλοντικής πρόβλεψης της πορείας της ελληνόκτητης Ναυτιλίας σε διεθνές επίπεδο.

2.2.2 Συμβολή της ναυτιλίας στην Ελληνική οικονομία

Η ναυτιλία είναι ένας πολύ σημαντικός κλάδος της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας μας. Η ναυτιλία δεν αποτελεί ανεξάρτητος οικονομικός

τομέας μιας και εμπλέκεται σε πολλούς άλλους κλάδους με διάφορες μορφές. **Πρόκειται για τον πιο εξωστρεφή και δυναμικό τομέα της ελληνικής οικονομίας** με ειδοποιό διάφορα ότι δεν βασίστηκε σε κρατικές επιχορηγήσεις και ενισχύσεις όπως άλλοι κλάδοι της ελληνικής οικονομίας. Με τις δίκες του δυνάμεις και τη μακράιωνη γνώση και εμπειρία των ικανοτάτων στελεχών του, μπόρεσε και εξακολουθεί και μπορεί να πρωτοπορεί παγκοσμίως.

Η ναυτιλία, όπως συμβαίνει για πολλές άλλες ναυτικές χώρες παγκοσμίως, έτσι και στην Ελλάδα, αποτελεί θα μπορούσαμε να πούμε μαζί με τον τουρισμό, την ατμομηχανή της ελληνικής οικονομίας. Έχοντας πετύχει για πολλές δεκαετίες υψηλές διεθνείς επιδόσεις εξαιτίας της γνώσης, της εμπειρίας αλλά και της διορατικότητας και της ρεαλιστικής προσέγγισης των επιχειρηματικών σχεδίων, κατάφερε σήμερα να συνεισφέρει πολλά στην κατά τα αλλά αδύναμη ελληνική οικονομία. Η επίδραση της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία και ειδικότερα στους ελληνικούς μακροοικονομικούς δείκτες της οικονομίας είναι αξιοσημείωτη.

Σε γενικές γραμμές η ναυτιλιακή δραστηριότητα θα λέγαμε ότι είναι πολύ σημαντική για την ελληνική οικονομία. Η σημασία της αφορά στα εξής μακροοικονομικά δεδομένα

- Συμμετέχει με ποικίλους τρόπους στην αύξηση του Α.Ε.Π. δημιουργώντας προστιθέμενη αξία στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Επίσης λειτουργεί πολλαπλασιαστικά για τους υπόλοιπους κλάδους της ελληνικής οικονομίας μιας και το εισόδημα που προέρχεται από τη ναυτιλία, μεταφέρεται στην αγορά, δημιουργώντας επιπλέον ζήτηση για καταναλωτικά αγαθά, και τελικά αύξηση της ανάπτυξης της πραγματικής οικονομίας.

- Επιπλέον και εξίσου σημαντικό με την αύξηση του Α.Ε.Π., αποτελεί το γεγονός ότι η ναυτιλία συνεισφέρει στην αύξηση της απασχόλησης. Πράγματι ο ναυτιλιακός κλάδος απασχολεί μεγάλο αριθμό εργαζομένων παγκοσμίως τόσο στη θάλασσα όσο και στην ξηρά. Μεγάλος αριθμός επίσης απασχολείται και σε παραναυτιλιακά επαγγέλματα, τα όποια συντηρούνται από τον ευρύτερο ναυτιλιακό κλάδο. Δημιουργεί λοιπόν μεγάλο αριθμό νέων θέσεων εργασίας μειώνοντας ταυτόχρονα το πρόβλημα της ανεργίας, πρόβλημα που μαστίζει πραγματικά την Ελλάδα και που ειδικά τα τελευταία χρόνια τείνει να πάρει ανεξέλεγκτες διαστάσεις.

- Τρίτον και εξίσου σημαντικό με τα δυο προηγούμενα είναι η συμβολή στην βελτίωση του ισοζυγίου υπηρεσιών, του εμπορικού ισοζυγίου και γενικότερα του ισοζυγίου πληρωμών της χώρας. Οι εξαγωγές και τα κεφάλαια που εισρέουν από τη ναυτιλιακή δραστηριότητα στην Ελλάδα, είναι μεγάλα ενώ ταυτόχρονα υπερβαίνουν τις εισαγωγές και τα κεφάλαια που εκρέουν, με αποτέλεσμα να συνεισφέρουν θετικά στην ισοσκελίση του ισοζυγίου πληρωμών της Ελλάδας.

- Τέλος, η ναυτιλία συνεισφέρει στην ελληνική οικονομία μέσω της φορολόγησης και των φορολογικών εσόδων, στην όποια υπόκεινται οι

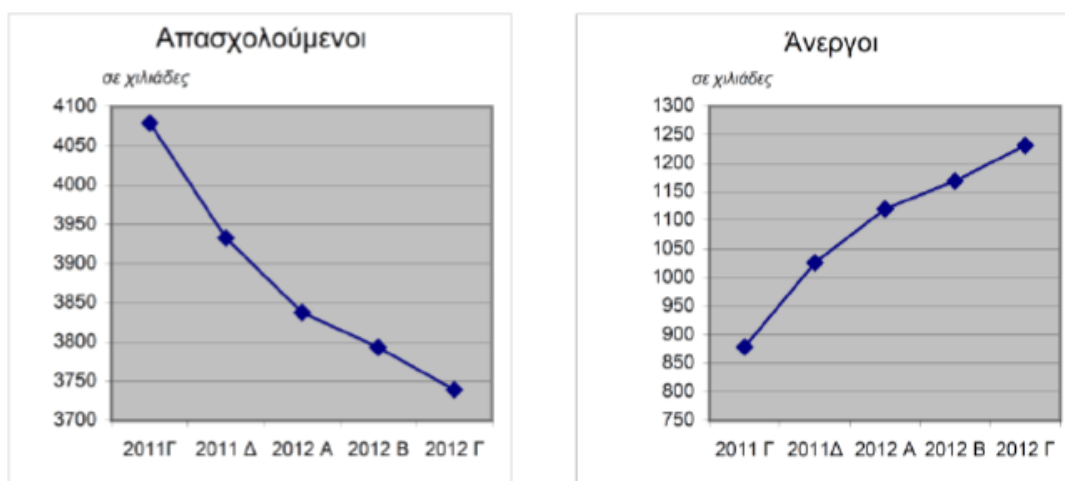
εργαζόμενοι στο ναυτιλιακό κλάδο, οι ναυτιλιακές επιχειρήσεις καθώς και όλες οι παραναυτιλιακές εταιρίες που εξαρτώνται από τη ναυτιλιακή δραστηριότητα. Η φορολόγηση αυτή έχει τη μορφή είτε της άμεσης είτε της έμμεσης φορολόγησης στα παραπάνω οικονομικά υποκείμενα.

Παράλληλα, εκτός από την **άμεση συνεισφορά** της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία που εκφράστηκε παραπάνω, **υπάρχουν και έμμεσες επιπτώσεις** της ναυτιλίας στην οικονομία. Αν θέλαμε να ορίσουμε την άμεση και έμμεση συνεισφορά του κλάδου (direct effect – indirect effect) θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι άμεση συνεισφορά του κλάδου είναι τα οικονομικά μεγέθη που προκύπτουν από την ικανοποίηση της τελικής ζήτησης του εξεταζομένου κλάδου με εγχώρια παράγωγη χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι αλληλεπιδράσεις με το υπόλοιπο της οικονομίας. Έμμεση συνεισφορά είναι η αύξηση των οικονομικών μεγεθών των κλάδων εκείνων με τους οποίους η ναυτιλία συνεργάζεται. Οι επιπτώσεις αυτές είναι μετρήσιμες και υπολογίζονται με το μοντέλο / υπόδειγμα εισροών – εκροών.

2.2.3 Ναυτιλία και απασχόληση

Ανάλογο προς το μέγεθος της εθνικής Ναυτιλίας είναι και το μέγεθος των απασχολούμενων ατόμων σε αυτήν. Η ύπαρξη πλοίων υπό «σημαίες ευκολίας» νοθεύει στην προκειμένη περίπτωση την έννοια της Εθνικής Ναυτιλίας και του εθνικού εμπορικού στόλου, ενώ ατονεί ενίοτε στο θέμα της εθνικής σημαίας, εν τούτοις εμφανίζεται πολύ έντονος στο θέμα του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού στα πλοία, κυρίως όταν αυτό κοσμείται από κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και πολύτιμα ναυτικά προσόντα. Η περίπτωση αυτή έχει πλήρη εφαρμογή στην Ελληνική Ναυτιλία. Πέρα, λοιπόν, από τα πλοία υπό ελληνική σημαία, στα οποία υπηρετούν ελληνικά πληρώματα, επιδιώκεται – και σε μεγάλο ποσοστό επιτυγχάνεται – η επάνδρωση πλοίων υπό ξένες σημαίες (ευκολίας) με ελληνικά πληρώματα, αφ' ενός λόγω των προσόντων των Ελλήνων ναυτικών και αφ' ετέρου λόγω του ναυτιλιακού εθνικισμού.

Εξέλιξη απασχολούμενων και ανέργων

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Σε όρους απασχόλησης εκτιμάται ότι η άμεση και έμμεση απασχόληση που προσφέρει ο τομέας των θαλάσσιων μεταφορών ξεπερνά τα 192.000 άτομα. Δηλαδή, για κάθε 1.000€ που καταγράφονται ως προστιθέμενη αξία των υδάτινων μεταφορών, δημιουργούνται περίπου 1.575€ σε προστιθέμενη αξία στο σύνολο των κλάδων ελληνικής οικονομίας. Είναι άξιο ενδιαφέροντος να γνωρίζει κανείς το μέγεθος της Ναυτιλίας από την πλευρά των ναυτιλιακών εταιρειών και των πλοίων που τις αποτελούν, είναι διότι ο τομέας της απασχόλησης επηρεάζει τα οικονομικά στοιχεία, και άρα όσο μεγαλύτερη μερίδα αυτές καταλαμβάνουν, τόσο περισσότερο θετικά θα επηρεάζεται και ο τομέας της οικονομίας.

Ελληνικές Ναυτιλιακές εταιρείες και Στόλος

Αριθμός πλοίων	2000	2005	2010	2011
25+	23	26	31	34
16-24	22	36	33	37
9-15	85	52	80	65
5-8	140	131	103	111
3-4	189	157	171	165
1-2	376	288	340	350
Σύνολο εταιριών	835	690	758	762

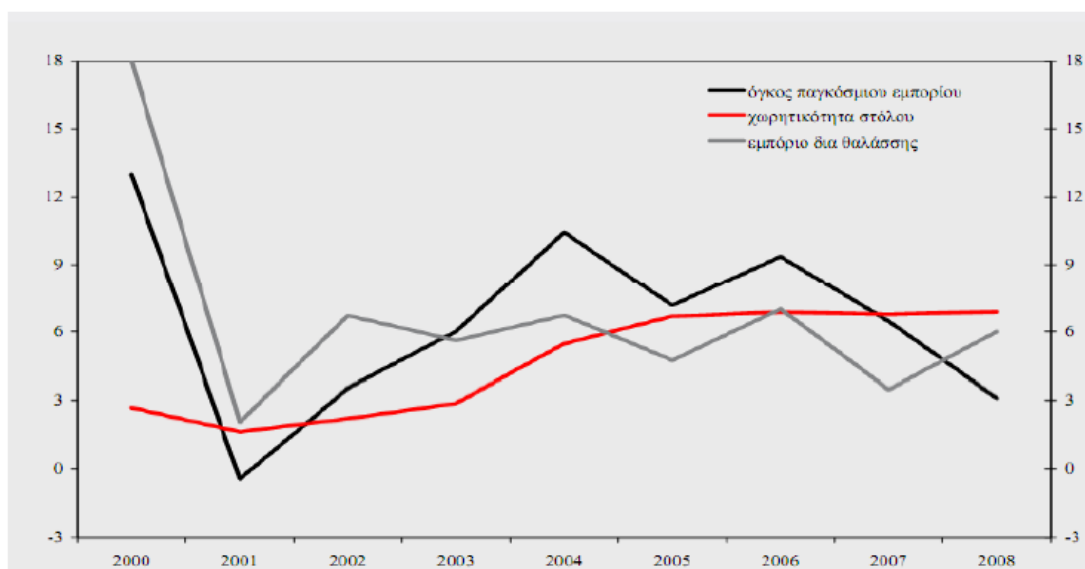
Εικόνα 13: Πηγή : PetrofinResearch2011

Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι ο αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας είναι αρκετά μεγάλος, όπως επίσης, αρκετά μεγάλος είναι και ο αριθμός των πλοίων τους. Αν λάβουμε, όμως, υπ' όψιν μας όχι μόνο τις πλοιοκτήτριες εταιρείες, αλλά επίσης και τις διαχειρίστριες, τις εταιρείες πετρέλευσης και διανομής, τις ναυπηγοεπισκευαστικές εταιρίες, καθώς και τις εταιρίες επάνδρωσης των πλοίων, τους νηογνώμονες καθώς και μία σειρά άλλων τομέων που συνδέονται με τη ναυτιλιακή δραστηριότητα, τότε προκύπτει ξεκάθαρα ότι ο κλάδος των θαλάσσιων μεταφορών, και κατά συνέπεια της Ναυτιλίας, αποτελεί μία πλούσια αγορά εργασίας. (Να θυμηθούμε ότι το έτος 2008 , εν καιρώ ξεσπάσματος της οικονομικής κρίσης απασχολήθηκαν 15.721 έλληνες ναυτικοί (όλων των ειδικοτήτων) και 11.172 ξένοι ναυτικοί στα ελληνικής διαχείρισης πλοία (ανεξαρτήτως σημαίας).

2.2.4 Η Ελληνική ναυτιλία στην παγκόσμια οικονομία

Η κερδοφορία των ναυτιλιακών εταιριών των τελευταίων ετών παγκοσμίως και η υψηλή ρευστότητα των διεθνών χρηματαγορών και κεφαλαιαγορών συνέβαλαν στην αύξηση των παραγγελιών νέων πλοίων, στρατηγική που εφαρμόστηκε και από τις ελληνικές ναυτιλιακές εταιρίες. Ρυθμός μεταβολής όγκου παγκόσμιου εμπορίου, εμπορίου δια θαλάσσης και χωρητικότητας παγκόσμιου στόλου.

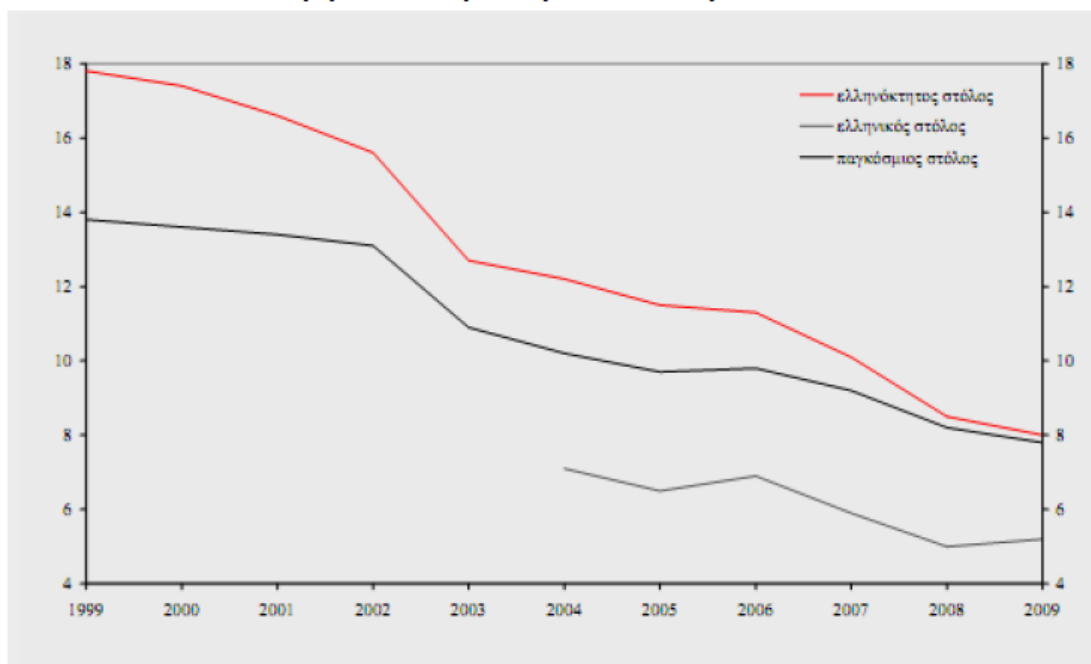
Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές

Ο πιο συχνά χρησιμοποιούμενος τρόπος για να υπολογίσει το μερίδιο ενός εξαγωγίμου προϊόντος στην παγκόσμια οικονομία είναι ο λόγος των εξαγωγών – εισπράξεων από το προϊόν ή την υπηρεσία προς το σύνολο των παγκόσμιων εισαγωγών- πληρωμών. Στην περίπτωση όμως των εισπράξεων και πληρωμών από/για υπηρεσίες θαλασσίων μεταφορών, τα σχετικά στοιχεία δεν είναι διαθέσιμα σε παγκόσμιο επίπεδο. Συνεπώς, με βάση τα σχετικά μεγέθη για τις υπηρεσίες μεταφορών, την περίοδο 2000-2006 το μερίδιο των ελληνικών υπηρεσιών μεταφορών στην παγκόσμια οικονομία ανέρχεται στο 2,3%, έχοντας σημειώσει τη μέγιστη τιμή του το 2004.

Παράλληλα όμως το μερίδιο της ελληνόκτητης ναυτιλίας μπορεί να προσεγγιστεί μέσω της μεταφορικής ικανότητας βάσει της χωρητικότητας (σε όρους dwt), σε συνδυασμό με τον όγκο των παγκόσμιων θαλάσσιων μεταφορών (σε όρους τόνων-μιλίων). Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι ο ελληνόκτητος στόλος μετέφερε το 2008 άνω του 15% του παγκόσμιου θαλάσσιου εμπορίου. Η πτώση από το 18,2% το 2003 σε 15,3% το 2008 μπορεί να αποδοθεί στην καθυστέρηση των ελληνικών ναυτιλιακών εταιριών να προβούν σε παραγγελίες νέων πλοίων.

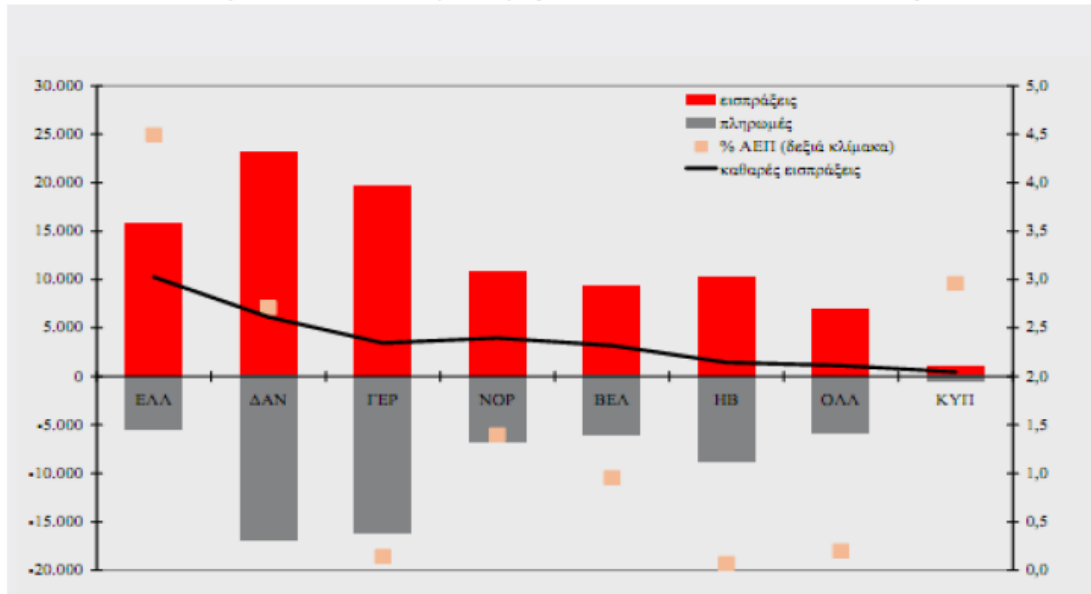
Η διαδικασία ανανέωσης του ελληνικού στόλου συνέβαλε στην ποιοτική αναβάθμιση του όπως αυτό αποτυπώνεται στην μείωση της μέσης ηλικίας του. Συγκεκριμένα, ενώ το 1999 η διαφορά της μέσης σταθμισμένης ηλικίας του ελληνόκτητου στόλου από αυτή του παγκόσμιου στόλου ανερχόταν στα 4 έτη, σήμερα είναι οριακή και ανέρχεται μόλις σε 3 μήνες (διάγραμμα 25). Αξίζει να σημειωθεί ότι η ηλικία του υπό ελληνική σημαία στόλου ήταν 5,2 έτη το πρώτο τρίμηνο του 2009, δηλαδή σημαντικά μικρότερη από εκείνη τόσο του παγκόσμιου όσο και του ελληνόκτητου στόλου.

Μέση ηλικία ελληνόκτητου και ελληνικού στόλου**2.2.4.1 Συγκριτική παρουσίαση των εισπράξεων από θαλάσσιες μεταφορές**

Οι εισπράξεις από την παροχή υπηρεσιών θαλάσσιων μεταφορών που καταγράφονται στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας ανέρχονται σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ευρωπαϊκής Ένωσης των 27. Συγκεκριμένα, στο σύνολο της ΕΕ-27, οι σχετικές εισπράξεις ως ποσοστό του ΑΕΠ δεν ξεπερνούν το 1%, ενώ στην Ελλάδα υπερβαίνουν το 6%. Το 2007, η Δανία κατέγραψε τις υψηλότερες εισπράξεις στην ΕΕ-27 (23,1 δισεκατομμύρια ευρώ), ακολουθούμενη από την Γερμανία (19,5 δισ. εκ. Ευρώ) και την Ελλάδα (15,7 δισεκ. ευρώ).

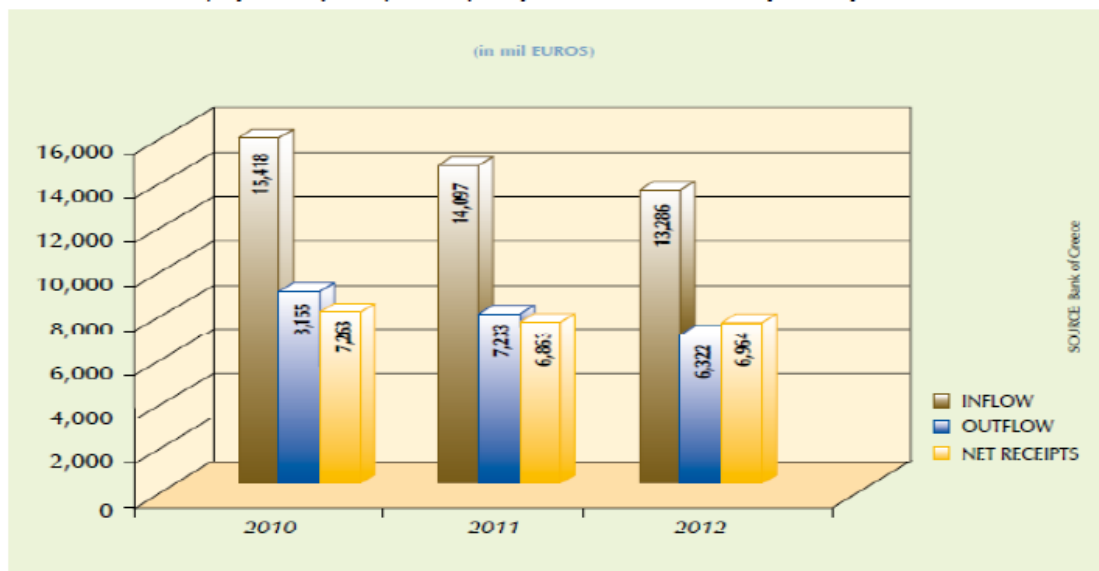
Ως ποσοστό όμως του ΑΕΠ, οι εισπράξεις για την Δανία διαμορφώθηκαν στο 10,2% και στην Γερμανία στο 0,8% (λόγω του μεγέθους της γερμανικής οικονομίας) και για την Ελλάδα στο 6,9%. Οι καθαρές εισπράξεις από την παροχή θαλάσσιων υπηρεσιών ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν σημαντικές στην Ελλάδα (4,5%), στην Δανία (2,7%), στην Κύπρο (3,0%) και στην Νορβηγία (1,4%), ενώ για την ΕΕ-27 διαμορφώθηκαν μόλις στο 0,1% το 2007. Το 2007, το 99% των εισπράξεων από θαλάσσιες μεταφορές στην Ελλάδα προέρχονταν από τις μεταφορές αγαθών. Σε αντίστοιχο επίπεδο διαμορφώθηκαν οι μεταφορές και στην Δανία, ενώ στην Γερμανία και στην Σουηδία ανήλθαν σε περίπου 92%. Το αντίστοιχο μέγεθος για το σύνολο των χωρών της ΕΕ-27 ήταν 85%. Αντίθετα, στην περίπτωση της Κύπρου, περίπου το 64% των εισπράξεων προήλθε από λοιπές υπηρεσίες, ενώ το αντίστοιχο μέγεθος ήταν για την Ιταλία 45% την Ολλανδία 26% και το Βέλγιο 28%.

Ισοζύγιο Θαλασσίων μεταφορών έτους 2007 (σε εκατ. ευρώ)

Το 2012, η ελληνική ναυτιλία παρέμεινε σημαντικός εμπορικός εταίρος της ΕΕ, των ΗΠΑ και της Κίνας, μεταφέροντας ένα υψηλό ποσοστό του παγκόσμιου εμπορίου αποτελεσματικά, με ασφαλή και περιβαλλοντικά φιλικό τρόπο βλ. διάγραμμα 27. Το κύρος της προσδίδει στην Ελλάδα ένα διαπραγματευτικό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη στρατηγικών συμμαχιών στην παρούσα δύσκολη περίοδο.

Μεταφορά παγκόσμιου εμπορίου από τον Ελληνόκτητο Στόλο

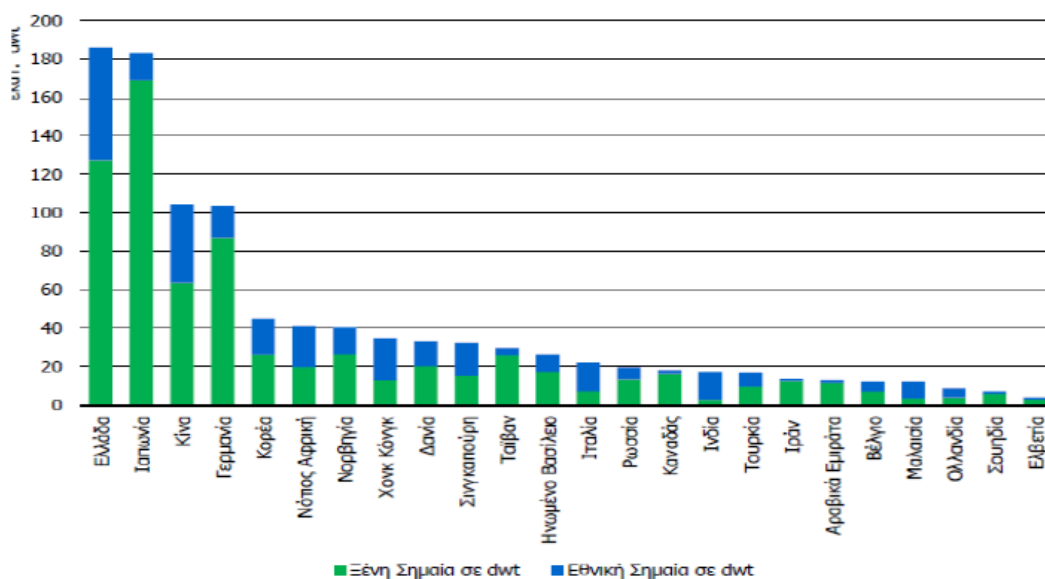

Εικόνα 17: Πηγή: Ετήσια Έκθεση Ελλήνων Εφοπλιστών 2012-2013

Για να υπολογιστεί το μερίδιο ενός εξαγωγικού προϊόντος στην παγκόσμια οικονομία είναι ο λόγος των εξαγωγών – εισπράξεων από το προϊόν ή την υπηρεσία προς το σύνολο των παγκόσμιων εισαγωγών- πληρωμών. Έτσι όπως φαίνεται και από το παραπάνω διάγραμμα τη διάρκεια 2010-2012 (με μια μικρή καθοδική πορεία ανάμεσα στην άροδο της τριετίας) η συμβολή του ελληνόκτητου Στόλου στη μεταφορά του παγκόσμιου εμπορίου, αποφέρει αρκετά εκατομμύρια ευρώ.

Οι έλληνες πλοιοκτήτες ελέγχουν περισσότερα από 4.065 φορτηγά πλοία, εκ των οποίων 3.760 εκτιμώνται ότι είναι ποντοπόρα ενώ σε όρους χωρητικότητας, ο ελληνόκτητος στόλος ηγείται της παγκόσμιας ναυτικής αγοράς (Διάγραμμα 28). Σε επίπεδο διαχείρισης, οι ελληνικές εισηγμένες ναυτιλιακές εταιρίες στα αμερικανικά χρηματιστήρια αποτελούν το 52% του συνόλου των ναυτιλιακών εταιριών, αντιπροσωπεύοντας και την πλειονότητα των ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων.

Παγκόσμιος Στόλος ανά εθνικότητα 2010

Εικόνα 18: Πηγή : IOBE 2013

Συνοψίζοντας: Ο ελληνόκτητος στόλος αυξήθηκε σημαντικά κατά τη χρονική περίοδο 1990 -2008, τόσο σε αριθμό πλοίων όσο και σε χωρητικότητα. Το 2008 το σύνολο του στόλου βρέθηκε στο υψηλότερο σημείο των τελευταίων 20 ετών (4.161 πλοία), με τον αυξητικό ρυθμό να ανακόπτεται στη συνέχεια (2009). Αυτή η εξέλιξη αποτελεί ένδειξη μεγαλύτερης ευελιξίας εκ μέρους των Ελλήνων εφοπλιστών, οι οποίοι φαίνεται να αναπροσαρμόστηκαν γρηγορότερα στις νέες συνθήκες ζήτησης.

Με στόλο που αριθμεί 3.428 πλοία (μεγαλύτερα των 1.000 gt) και με χωρητικότητα τα 245,14 εκατομμύρια dwt, η Ελληνική ναυτιλία αντιπροσωπεύει το 15,56% της παγκόσμιας χωρητικότητας σε dwt, το 42,72% της κοινοτικής χωρητικότητας (σε dwt), ενώ απασχολεί έμμεσα 192.000 ανθρώπους, σύμφωνα με την Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών για το 2012, επιπλέον παρά τη δυσμενή διεθνή οικονομική συγκυρία, τα έσοδα από την παροχή ναυτιλιακών υπηρεσιών σε ξένο συνάλλαγμα ανήλθαν το 2012 σε 13.286 εκ. ευρώ συγκρινόμενα με 14.097 εκ. ευρώ το 2011, δηλαδή, μείωση της τάξης του 5,75%. Επίσης, το 2012 το ελληνικό νηολόγιο αριθμούσε 1.939 πλοία (χωρητικότητας άνω των 1000 gt), ενώ η ελληνική

σημαία κατέχει την έκτη θέση στη διεθνή κατάταξη (σε dwt) και τη δεύτερη στην ΕΕ (σε gt). Με το να διατηρεί η ελληνική ναυτιλία (ελληνική σημαία) μια από τις πρώτες θέσεις στην παγκόσμια ναυτιλιακή οικονομία, δίνεται η δυνατότητα στο ελληνικό εφοπλιστικό κεφάλαιο να επηρεάζει το διεθνές καθεστώς που διέπει τις παγκόσμιες θαλάσσιες μεταφορές (νομικό πλαίσιο, συμβάσεις, προδιαγραφές, προστασία της ακτοπλοΐας - cabotage, κ.λπ.). Χάρη στη θέση που κατέχει διεθνώς η ελληνική σημαία, η Ελλάδα εκλέγεται μόνιμο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (International Maritime Organization, IMO) στην «πρώτη κατηγορία», δηλαδή στην κατηγορία των μεγάλων δυτικών ναυτιλιακών δυνάμεων.

Στο πλαίσιο αυτό, ο δυναμικός ρόλος που συνεχίζει να διαδραματίζει στο διεθνή στίβο, η Ελληνική Ναυτιλία, παρά την οξύτατη κρίση που πλήττει την εθνική και όχι μόνο οικονομία και τις διακυμάνσεις της ναυλαγοράς αποτελεί εθνικό κεφάλαιο.

Οι Έλληνες πλοιοκτήτες κατέχουν το 23,55% του παγκόσμιου στόλου δεξαμενόπλοιων, το 17,20% του παγκόσμιου στόλου φορτηγών μεταφοράς χύδην φορτίων σε χωρητικότητα dwt και το 12,51% του παγκόσμιου στόλου πλοίων μεταφοράς χημικών / παραγώγων πετρελαίου σε χωρητικότητα dwt (εξαιρουμένων των υπό ναυπήγηση πλοίων). Επιπλέον το τέλος Δεκεμβρίου 2012, οι παραγγελίες νεότευκτων πλοίων ελληνικών συμφερόντων ανήλθαν σε 304 πλοία (άνω των 1.000 gt) συνολικής χωρητικότητας 29,56 εκ. dwt. Από τα πλοία αυτά, 102 είναι δεξαμενόπλοια που αντιπροσωπεύουν το 22,34% της παγκόσμιας ναυπηγούμενης χωρητικότητας (σε dwt) και συμπεριλαμβάνουν 32 δεξαμενόπλοια LNG/LPG που αντιστοιχούν στο 28,69% της παγκόσμιας χωρητικότητας (dwt), καθώς και 134 φορτηγά πλοία που αντιστοιχούν σε 11,51% της συνολικής ναυπηγούμενης χωρητικότητας στην κάθε κατηγορία αντιστοίχως, 60 πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων που αντιστοιχούν σε 9,39% της ναυπηγούμενης χωρητικότητας (dwt) και 8 άλλα πλοία. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι παραγγελίες της ελληνικής πλοιοκτησίας το 2012 εξακολουθούν να υποδηλώνουν μία τάση διαφοροποίησης προς εξειδικευμένα πλοία όπως τα LNG, πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων, καθώς και σε πλατφόρμες offshore και πλοία εξόρυξης πετρελαίου (drilling ships). Το ηλικιακό προφίλ του ελληνικής σημαίας στόλου το 2012 ήταν 11,3 έτη – με το 50% του στόλου ηλικίας μικρότερης των 10 ετών και του ελληνόκτητου στόλου τα 10,2 έτη, ενώ ο μέσος όρος ηλικίας του παγκόσμιου στόλου ήταν 12,7 έτη.

3. ΝΑΥΤΙΑΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

3.1 Έλληνες εφοπλιστές και η συμβολή τους στον Πολιτισμό

3.1.1 Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών

Οι έλληνες εφοπλιστές επιτελούν κοινωνικό έργο μεμονωμένα μέσω των ιδρυμάτων που έχουν συστήσει γι' αυτό το σκοπό αλλά και συλλογικά ως ένωση ελλήνων εφοπλιστών. Από το 2012 έως σήμερα η ένωση ελλήνων εφοπλιστών έχει επιτελέσει έργο που αφορά στους τομείς σίτισης οικογενειών με ανήλικα παιδιά, ιατρικής βοήθειας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ενίσχυσης κοινωνικών φορέων που έχουν πληγεί από την οικονομική κρίση, στήριξης της ναυτικής εκπαίδευσης. Επίσης, έχει αναλάβει επιμέρους ενέργειες υποστήριξης που προκύπτουν από έκτακτες ανάγκες ή φυσικά φαινόμενα π.χ. εργασίες ανακαίνισης του ιστορικού κτιρίου της Φιλαρμονικής Σχολής Ληξουρίου Κεφαλονιάς λόγω ζημιών από το σεισμό του 2014.

Στον τομέα της σίτισης η ένωση ανέλαβε τη στήριξη 11.000 άπορων οικογενειών με ανήλικα παιδιά στις οποίες προσφέρονται σε μηνιαία βάση πακέτα που περιέχουν βασικά τυποποιημένα επώνυμα είδη τροφίμων και προσωπικής υγιεινής. Το πρόγραμμα υλοποιείται σε συνεργασία με 30 μητροπόλεις, 25 δήμους και 60 οργανώσεις φορέων.

Στον τομέα της υγείας η συνεισφορά της ένωσης πραγματοποιείται μέσω του προγράμματος «Υγεία για όλους» σε συνεργασία με την οργάνωση Γιατροί του κόσμου. Το πρόγραμμα αυτό έχει ως στόχο την παροχή ιατρικής βοήθειας (σε τομείς όπως γυναικολογικό, παιδιατρικό, δερματολογικό, οφθαλμολογικό) σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες σε απομακρυσμένες περιοχές της χώρας.

Στηρίζονται ακόμη κέντρα προστασίας βρεφών, νηπίων, ατόμων με αναπηρία και ηλικιωμένων. Το πρόγραμμα έχει ως στόχο την ενίσχυση των κοινωνικών δομών της χώρας με χορήγηση μηνιαίως καυσίμου θέρμανσης, βασικών ειδών τροφοδοσίας και με εργασίες ανακατασκευής υποδομών ή βελτίωσης εξοπλισμού.

Στον τομέα της ναυτικής εκπαίδευσης η ένωση ανέλαβε πρωτοβουλίες που αφορούν εργασίες επισκευής και αναβάθμισης κτιριακών εγκαταστάσεων και εξοπλισμού των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας αναβάθμισης των υποδομών των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού ολοκλήρωσε την πλήρη ανακατασκευή του Κέντρου Επιμόρφωσης Στελεχών Εμπορικού Ναυτικού (Κ.Ε.Σ.Ε.Ν.), ενώ χρηματοδότησε και εργασίες επισκευών και προσφοράς εξοπλισμού στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού Σύρου και Ύδρας.

Ακόμη, υποστήριξε το έργο του Λιμενικού Σώματος, της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και του Πολεμικού Ναυτικού (Βενιάμης, 2014 και 2015). Μερικές από τις δράσεις που ανέλαβε αφορούν τη συντήρηση και επισκευή πλωτών επιχειρησιακών μέσων του Λιμενικού Σώματος για εκπαιδευτικούς

σκοπούς, τη χορήγηση ειδών εξοπλισμού για τις ομάδες ΔΙ.ΑΣ., Δ.ΕΛ.Τ.Α. και Ζ Αττικής της Ελληνικής Αστυνομίας (Βενιάμης, 2016).

Το 2016 η ένωση ελλήνων εφοπλιστών ίδρυσε μια αστική εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία «Εταιρεία Κοινωνικής Προσφοράς Ελληνικού Εφοπλισμού» και διακριτικό τίτλο «ΣΥΝ-ΕΝΩΣΙΣ» (Βενιάμης, 2016). Σκοπός της εταιρείας όπως περιγράφεται στο φυλλάδιο συνδρομών είναι η «συνδρομή εν γένει της ελληνικής κοινωνίας» και αντικείμενο την ανάληψη πρωτοβουλιών κοινωνικής μέριμνας και αλληλεγγύης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων, την συνδρομή Υπηρεσιών, Σωμάτων και Θεσμών που σχετίζονται με την ελληνική Ναυτιλία και την υλοποίηση έργων εθνικού ενδιαφέροντος, ανθρωπιστικής βοήθειας ή αντιμετώπισης συνθηκών έκτακτης ανάγκης.

Το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας αποτελείται από 11 μέλη και μπορούν να εγγραφούν ως μέλη φυσικά ή νομικά πρόσωπα από τη ναυτιλιακή κοινότητα και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο κατόπιν έγκρισης του διοικητικού συμβουλίου της. Κάθε μέλος της εταιρείας πληρώνει συνδρομή 2000€ το χρόνο ενώ μπορούν να γίνουν επιπρόσθετες δωρεές με ποσά άνω των 10.000€.

3.1.2 Ιδρύματα κοινωφελούς σκοπού

Πολλοί έλληνες εφοπλιστές έχουν ιδρύσει κοινωφελή ιδρύματα μέσω των οποίων επιτελούν σημαντικό φιλανθρωπικό και κοινωνικό έργο. Σημαντική είναι ακόμη, η συνεισφορά τους με μεμονωμένες δωρεές οι οποίες δε γίνονται στα πλαίσια κάποιου προγράμματος, ιδρύματος ή σωματείου. Από τις πιο σημαντικές δωρεές αποτελούν το κτίριο της Εθνικής Βιβλιοθήκης από τους αδελφούς Βαλλιάνους καθώς και το πρότυπο σχολείο που ίδρυσε ο Ιωάννης Βαρβάκης στην περιοχή που σήμερα στεγάζεται η Βαρβάκειος Αγορά (Τσαμόπουλος, 2007).

Τα περισσότερα ιδρύματα χορηγούν υποτροφίες ή υποστηρίζουν το φιλανθρωπικό έργο οργανώσεων και φορέων. Μερικά από αυτά τα ιδρύματα είναι τα ακόλουθα:

- I. Λύρειον Ίδρυμα με έδρα την Αττική
- II. Καλλιμανοπούλειο Εκκλησιαστικό και Διακονικό Κέντρο που επικεντρώνει το κοινωνικό και πολιτιστικό έργο του στα Καλάβρυτα
- III. Ίδρυμα εις μνήμη Νικολάου Γουλανδρή στο οποίο ανήκει το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, στην Αθήνα
- IV. Ίδρυμα Άννας Γουλανδρή και Δημήτρη Χορν με έντονη πολιτιστική δραστηριότητα
- V. Ίδρυμα ναυτικού Μουσείου Οινουσσών του Νικολάου Σπ. Λαιμού
- VI. Ίδρυμα Ναυτικού Μουσείου Αιγαίου του Γεωργίου Δρακόπουλου στη Μύκονο
- VII. Ίδρυμα Ναυτικού ίου Χίου, του Νικολάου Λω

VIII. Ίδρυμα Μαρίας Τσάκου, στο Μοντεβιδέο της Ουρουγουάης, με κύρια δραστηριότητα τη διάδοση της ελληνικής γλώσσας στη Νότιο Αμερική

IX. Ίδρυμα Κόκκαλη με στόχο την υποστήριξη της δημόσιας, πολιτιστικής και επιστημονικής ζωής της Νοτιοανατολικής Ευρώπης

Τα ιδρύματα με το μεγαλύτερο εύρος δραστηριοτήτων στην Ελλάδα είναι τα ιδρύματα Αλέξανδρου Σ. Ωνάση, Ευγενίδου, Σταύρου Νιάρχου, Ιωάννη Λάτση, Νικόλαου Διαμαντή Πατέρα, Προποντίς, Βασίλη & Ελίζας Γουλανδρή και το Μποδοσάκη. Τα ιδρύματα αυτά δραστηριοποιούνται σε πολλούς τομείς ενώ η λειτουργία τους βασίζεται σε αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο.

Το ίδρυμα «Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης» συστάθηκε το Δεκέμβριο του 1975 στο όνομα του γιου του Αριστοτέλη Ωνάση. Έδρα του είναι το Vaduz του Liechtenstein. Οι δραστηριότητες του ιδρύματος αφορούν τον πολιτισμό, την παιδεία, το περιβάλλον, την υγεία και την κοινωνική αλληλεγγύη ενώ όλες οι δράσεις σχετίζονται με την Ελλάδα και τον ελληνικό πολιτισμό (Onassis.gr, 2015). Ο Αριστοτέλης Ωνάσης στη διαθήκη του κληροδότησε σχεδόν τη μισή του περιουσία προκειμένου να δημιουργηθεί το ίδρυμα Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης. Το ίδρυμα αποτελείται από δύο τμήματα, το επιχειρηματικό και το κοινωφελές. Το επιχειρηματικό ίδρυμα διαχειρίζεται έναν αριθμό πλοίων, ακίνητα σε διάφορες χώρες καθώς και μετοχές, ομόλογα κτλ. Σε ποσοστό 40% τα έσοδα από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες του κοινωφελούς ιδρύματος ενώ το υπόλοιπο ποσό επενδύεται προκειμένου να επεκταθεί η περιουσία του ιδρύματος. Το κοινωφελές ίδρυμα στηρίζει συλλογικές δράσεις και προσπάθειες ενώ αποκλείει την ατομική φιλανθρωπία.

Το ίδρυμα Ευγενίδου ιδρύθηκε το 1954 μετά το θάνατο του Ευγένιου Ευγενίδη και σκοπός του είναι η ανάπτυξη της ελληνικής παιδείας στα επιστημονικά και τεχνικά πεδία. Το ίδρυμα λειτουργεί με ίδιους πόρους του ευεργέτη του ο οποίος για το σκοπό αυτό διέθεσε όλη του την περιουσία όπως και η αδερφή του. Οι πρώτες δραστηριότητες του ιδρύματος αφορούν τη χορήγηση υποτροφιών, την έκδοση βιβλίων τεχνικής εκπαίδευσης και την ανέγερση του κέντρου Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Eugenfound.edu.gr, 2015).

Το ίδρυμα Σταύρου Νιάρχου ενισχύει οργανισμούς και στηρίζει ενεργά προγράμματα που συμβάλλουν στη σύμπραξη φορέων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ως αποτελεσματικά μέσα υποστήριξης του κοινού καλού. Ιδρύθηκε το 1996 και έως σήμερα έχει διαθέσει 1,20 δισεκατομμύρια ευρώ σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς ανά τον κόσμο.

Το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) είναι ένας από τους μεγαλύτερους ιδιωτικούς φιλανθρωπικούς οργανισμούς στον κόσμο και πραγματοποιεί δωρεές στους τομείς της τέχνης και του πολιτισμού, της παιδείας, της υγείας και του αθλητισμού και της κοινωνικής πρόνοιας. Το ΙΣΝ στηρίζει ενεργά προγράμματα που

συμβάλλουν στην συνεργασία φορέων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ως αποτελεσματικά μέσα υποστήριξης του κοινού καλού. Το ίδρυμα προσφέρει δωρεές σε οργανισμούς και όχι σε ατομικό επίπεδο ενώ δε δέχεται και δωρεές (Snf.org, 2015).

Το ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός που ιδρύθηκε το 2005. Υλοποιεί κοινωφελή έργα ως συνέχεια του έργου του Ιωάννη Λάτση θέτοντας ως προτεραιότητα την ανακούφιση των ευπαθών ομάδων, την ενδυνάμωση των ΜΚΟ, την ανάπτυξη των κοινωνικών δομών καθώς και την ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου της χώρας. Τα προγράμματα που σχεδιάζει, διαχειρίζεται και χρηματοδοτεί καλύπτουν τους τομείς της εκπαίδευσης, της επιστήμης, της υγείας, της κοινωνικής πρόνοιας, του πολιτισμού και του περιβάλλοντος. Ένα επιπλέον, διαφοροποιημένο, σκέλος δραστηριοτήτων είναι η λειτουργία του Πλωτού Μουσείου Νεράιδα το οποίο σκοπό έχει την ανάδειξη της ναυτικής και επιχειρηματικής ιστορίας της χώρας, την προσέγγιση νέων στο ναυτικό επάγγελμα και την προστασία του περιβάλλοντος (Iatsis-foundation.org, 2015).

Το ίδρυμα Νικόλα Διαμαντή Πατέρα ιδρύθηκε με στόχο την ενίσχυση των Οινουσών όσον αφορά τον κοινωνικό, πολιτιστικό και ναυτικό τομέα. Επίσης, ενισχύει και υποστηρίζει νέους και συνανθρώπους που έχουν ανάγκη. Δραστηριοποιείται στους τομείς της παιδείας, του πολιτισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης. Στόχοι του ιδρύματος είναι να συμβάλλει:

- i. στην έρευνα, συλλογή, παραγωγή, αξιοποίηση και δημοσίευση πολιτιστικού, επιστημονικού και κοινωνικού υλικού σχετικού με την ιστορία και την εξέλιξη των Οινουσών και όλης της Ελλάδος
- ii. στην υποστήριξη πρωτοβουλιών για την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων που αποσκοπούν στη διάδοση των Γραμμάτων, των Τεχνών, της Ελληνικής ναυτικής ιστορίας και του Πολιτισμού εν γένει
- iii. στην παροχή ηθικής και οικονομικής αρωγής σε νέους με ιδιαίτερες επιδόσεις στα Γράμματα και τις Τέχνες, στο πλαίσιο προώθησης των σκοπών του Ιδρύματος, στην παροχή ηθικής και οικονομικής αρωγής σε οικογένειες πληγείσες από φυσικές καταστροφές, καθώς και σε οικογένειες οργάνων της τάξεως, αστυνομικών, πυροσβεστών και λιμενικών που έχασαν τη ζωή τους ή τραυματίστηκαν κατά την εκτέλεση του καθήκοντος.
- iv. στην επιβράβευση του έργου Ελλήνων που διαπρέπουν στις Επιστήμες, στις Τέχνες, στον Πολιτισμό και στην Κοινωνική Αλληλεγγύη
- v. στη δημοσίευση πληροφοριακού υλικού με θέματα σχετικά με τον Ελληνικό Πολιτισμό και τον Ελληνισμό ανά τον κόσμο (n-d-pateras-foundation.gr, 2015).

Το ίδρυμα «Προποντίς» ιδρύθηκε το 1999 από τον εφοπλιστή Διαμαντή Διαμαντίδη. Σκοπός του ιδρύματος είναι η συνεισφορά στην παιδεία, στην επιστημονική έρευνα και στις τέχνες μέσα από την χορήγηση υποτροφιών σε

μεταπτυχιακούς και διδακτορικούς φοιτητές στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Γενικά ο σκοπός ίδρυσης του ιδρύματος είναι (Propondis.gr, 2015):

- i. η παροχή υπηρεσιών σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου στους τομείς της εκπαίδευσης, της επιστήμης, των εφευρέσεων, της έρευνας, της υγείας, της ιατρικής περίθαλψης, των νέων τεχνολογιών κλπ.
- ii. η ίδρυση, η διατήρηση και υποστήριξη ιδρυμάτων, ινστιτούτων, οργανισμών και τραστ που στηρίζουν τέτοιου είδους δραστηριότητες ή έχουν σκοπούς που είναι ίδιοι ή παρόμοιοι με τους σκοπούς του Ιδρύματος "Προποντίς", μέσω χορηγιών, δωρεών και εισφορών
- iii. η διεξαγωγή διεθνών ή εθνικών διαγωνισμών μέσα από τη χορήγηση επιδομάτων, υποτροφιών, βραβείων, ή κάθε άλλου είδους παροχών με σκοπό την προώθηση υπηρεσιών προς όφελος του κοινωνικού συνόλου στους τομείς της εκπαίδευσης, της επιστήμης, των εφευρέσεων, της έρευνας, της υγείας, της ιατρικής περίθαλψης, των νέων τεχνολογιών κλπ.

Το Ίδρυμα Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή ιδρύθηκε το 1979. Πρόκειται για έναν κοινωφελή μη κερδοσκοπικό οργανισμό, που έχει ως κύριο σκοπό του την ενίσχυση των τεχνών και ιδιαίτερα των εικαστικών. Το 1979 εγκαινιάστηκε το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στην Άνδρο το οποίο φιλοξενεί τα έργα της συλλογής του ιδρύματος καθώς και περιοδικές εκθέσεις καλλιτεχνών του 20ου αιώνα.

Το Ίδρυμα ενισχύει επίσης τις τέχνες με την καθιέρωση από το 1986 ενός προγράμματος υποτροφιών για μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό πάνω σε θέματα που έχουν άμεση σχέση με τον πολιτισμό.

Εκτός από τις πολιτιστικές δραστηριότητες, η κοινωνική μέριμνα και η αρωγή είναι άλλος ένας σκοπός του Ιδρύματος. Η ανέγερση, ο εξοπλισμός και η συντήρηση του ευγηρείου «Εστία Αθηνών» όπως και η ανακαίνιση δύο περιπτέρων στο Γηροκομείο Αθηνών εντάσσονται στον γενικότερο αυτό σκοπό του Ιδρύματος (Goulandris.gr, 2015).

Το Ίδρυμα Μποδοσάκη ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1973 και αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα κοινωφελή ιδρύματα της Ελλάδας. Οι δράσεις του Ιδρύματος έχουν ως στόχους την προώθηση της παιδείας, την αναβάθμιση της υγείας, την προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών. Το ίδρυμα κάνει δωρεές προς κρατικούς και μη κυβερνητικούς φορείς, χορηγεί υποτροφίες και έχει θεσπίσει βραβεία επιστημονικής διάκρισης. Με άλλες πρωτοβουλίες, ενισχύει, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση της λειτουργίας του κράτους και την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών. Από την ίδρυσή του έως σήμερα, έχει διαθέσει περίπου 400.000.000 ευρώ για την εκπλήρωση των σκοπών του (Bodossaki.gr, 2016).

3.1.3 Κοινωνικές δράσεις

Οι περισσότερες δράσεις που υλοποιούνται από τα κοινωφελή ιδρύματα των εφοπλιστών έχουν ως αποδέκτη την ελληνική κοινωνία ενισχύοντας τομείς όπως η υγεία, η παιδεία και η κοινωνική αλληλεγγύη. Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται μερικές από τις πιο σημαντικές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί σε επίπεδο κοινωφελών ιδρυμάτων όσον αφορά τους ακόλουθους τομείς:

- Υγεία
- Παιδεία
- Κοινωνικές δράσεις και κοινωνική πρόνοια

3.1.3.1 Υγεία

Ο τομέας της υγείας έχει ενισχυθεί από τους εφοπλιστές με πληθώρα τρόπων. Υπάρχουν ιδρύματα ή μεμονωμένες πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν τη δωρεά εξοπλισμού σε νοσηλευτικά ιδρύματα ή την ανακαίνιση ειδικών τμημάτων νοσοκομείων. Το ίδρυμα Ωνάσης το 1992 ανέλαβε τη μελέτη, κατασκευή και παράδοση στο ελληνικό δημόσιο του Ωνάσειου καρδιοχειρουργικού κέντρου. Το κέντρο διαθέτει 127 δωμάτια και είναι το πρώτο πιστοποιημένο νοσοκομείο στην Ελλάδα για την ανάπτυξη και την παροχή υπηρεσιών υγείας στον τομέα της καρδιοχειρουργικής και της καρδιολογίας ενηλίκων και παιδών. Η μελέτη, επίβλεψη και κατασκευή έγινε από το ίδρυμα σε ιδιόκτητο κτίριο και περιλαμβάνει μονάδες εντατικής θεραπείας, ημιεντατικής θεραπείας, θεραπείας εμφραγμάτων, αιμοδυναμικά εργαστήρια, παιδοκαρδιοχειρουργική νοσηλευτική μονάδα, καρδιοχειρουργική νοσηλευτική μονάδα, καρδιολογική νοσηλευτική μονάδα και εργαστήριο ηλεκτροφυσιολογίας και βηματοδότησης. Επίσης, λειτουργούν εξωτερικά ιατρεία, κλινικά εργαστήρια και διαγνωστικά τμήματα. Τον Ιούνιο 1994 τέθηκε σε λειτουργία μονάδα μεταμοσχεύσεων καρδιάς, καρδιάς/πνευμόνων και πνευμόνων ενηλίκων και παιδών, η οποία υποστηρίζεται από το εργαστήριο μοριακής ανοσοπαθολογίας-ιστοσυμβατότητας, που διαθέτει τον πιο σύγχρονο εξοπλισμό.

Το ίδρυμα κάθε δύο χρόνια χρηματοδοτεί ένα διεθνές επιστημονικό ιατρικό συνέδριο που διοργανώνεται στους χώρους του κέντρου. Από το 2002 έως το 2005 ανανεώθηκε όλος ο βιοϊατρικοτεχνολογικός εξοπλισμός του κέντρου με δαπάνες του ιδρύματος ενώ αγοράστηκε και νέος αξονικός τομογράφος. Ο εξοπλισμός που αντικαταστάθηκε δωρήθηκε στο κρατικό Ιατρικό Πανεπιστήμιο του Ερεβάν, στην Αρμενία (onasseio.gr, 2015). Στον τομέα της υγείας το ίδρυμα εκτός από το Ωνάσειο καρδιοχειρουργικό κέντρο παρέχει οικονομική υποστήριξη και σε οργανισμούς όπως ο Σύλλογος Φίλων Παιδιών με Καρκίνο «ΕΛΠΙΔΑ» και η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας και Αποκατάστασης Αναπήρων Παίδων (ΕΛΕΠΑΠ).

Το ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος έχει κάνει δωρεές σε συλλόγους ή νοσηλευτικά ιδρύματα για να καλύψει αυξημένες ανάγκες που έχουν προκύψει είτε στα πλαίσια της οικονομικής κρίσης, της προσφυγικής κρίσης αλλά και άλλων έκτακτων καταστάσεων τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Οι δωρεές αφορούν την

κάλυψη μισθοδοσίας του προσωπικού σε ιδρύματα, την κάλυψη γενικών λειτουργικών εξόδων, τη χρηματοδότηση προγραμμάτων που υλοποιούνται από φορείς για την σωματική αλλά και ψυχική υγεία, έργα ανακαίνισης κέντρων που έχουν ανάγκη τη συνδρομή του ιδρύματος καθώς και την αγορά ή ανανέωση εξοπλισμού. Ιδιαίτερη βαρύτητα έχει δοθεί στον τομέα της παιδικής υγείας μέσω του προγράμματος Αναμόρφωσης Μονάδων Εντατικής Θεραπείας Παίδων το οποίο περιλαμβάνει επισκευαστικές εργασίες και αγορά εξοπλισμού για Μονάδες Εντατικής Θεραπείας Παίδων και Νεογνών σε ολόκληρη την Ελλάδα.

Ένα άλλο πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από το ίδρυμα Νιάρχος έχει σκοπό τη βελτίωση της ψυχικής υγείας παιδιών, εφήβων και νέων. Πιο συγκεκριμένα, το Ίδρυμα δίνει ιδιαίτερη έμφαση σε ομάδες υψηλού κινδύνου για την ανάπτυξη διαταραχών ψυχικής υγείας, όπως παιδιά μεταναστών, παιδιά των οποίων οι γονείς πάσχουν από σοβαρές ψυχικές ασθένειες, παιδιά που έχουν εκτεθεί σε ενδοοικογενειακή βία και παιδιά από οικογένειες που έχουν επηρεαστεί από την οικονομικό-κοινωνική κρίση. Στα πλαίσια του προγράμματος οκτώ οργανισμοί υλοποιούν 12 προγράμματα και παρεμβάσεις διάρκειας από ένα έως και τρία χρόνια (Snf.org, 2015).

Στον τομέα της υγείας σημαντικό έργο έχει να επιδείξει ο Σύλλογος Φίλων Παιδιών με Καρκίνο «ΕΛΠΙΔΑ» και η πρόεδρός του Μαριάννα Βαρδή Βαρδινογιάννη. Ο σύλλογος δημιούργησε τη Μονάδα Μεταμόσχευσης Μυελού των Οστών (MMMO) το 1993, στην οποία μπορούν να πραγματοποιηθούν μεταμοσχεύσεις σε παιδιά που νοσούν από αιματολογικά, γενετικά και κληρονομικά νοσήματα, όπως λευχαιμία, συμπαγείς όγκοι, νευροβλαστώματα, μεσογειακή αναιμία, και άλλα. Στη συνέχεια δημιουργήθηκε ο Ξενώνας «ΕΛΠΙΔΑ», που φιλοξενεί παιδιά από την περιφέρεια της Ελλάδας μαζί με τις οικογένειές τους, που έχουν ανάγκη να διαμένουν στην Αθήνα για όσο διάστημα διαρκεί η θεραπεία τους στη ΜΜΜΟ, καθώς και στις ογκολογικές κλινικές των Παιδιατρικών Νοσοκομείων "Αγία Σοφία" και "Αγλαΐα Κυριακού". Τέλος το 2010, εγκαινιάστηκε το πρώτο Παιδιατρικό Ογκολογικό Νοσοκομείο το οποίο έχει ως στόχο την αντιμετώπιση του παιδικού καρκίνου. Το νοσοκομείο διαθέτει 138 δωμάτια, έχει πέντε κτίρια και έχει εξοπλιστεί με τον πλέον σύγχρονο ιατροτεχνικό εξοπλισμό προκειμένου να παρέχει την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση του παιδικού καρκίνου (Elpida.org, 2016).

Το Ίδρυμα Μποδοσάκη στηρίζει δράσεις και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες με στόχο τις ίσες ευκαιρίες στην πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη, την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας του δημόσιου τομέα καθώς και την ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας στον χώρο της υγείας. Με δωρεές του Ιδρύματος έχουν κατασκευαστεί πλήρεις νοσοκομειακές μονάδες και κλινικές ενώ έχει χορηγηθεί ιατρικός εξοπλισμός στα περισσότερα δημόσια νοσοκομεία της χώρας μας. Πρόσφατα, στις πρωτοβουλίες του Ιδρύματος προστέθηκε το Πρόγραμμα για την Καταπολέμηση της Φτώχειας (Giving), με το οποίο πολίτες από τις πλέον ευάλωτες κοινωνικές ομάδες αποκτούν πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας (Bodossaki.gr, 2016).

Στον τομέα της δημόσιας υγείας το Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση προσανατολίζεται στην ανακαίνιση νοσοκομειακών υποδομών, την παροχή ή και αναβάθμιση εξειδικευμένου ιατρικού εξοπλισμού και την παροχή δωρεάν υπηρεσιών ιατρικής φροντίδας. Πρωταρχικός στόχος είναι να καλυφθούν τα υφιστάμενα κενά εντός του πλαισίου της κοινωνικής ιατρικής, ούτως ώστε να μεγιστοποιηθούν και να αναβαθμιστούν οι υπηρεσίες που παρέχονται στους πολίτες που δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στο σύστημα υγείας. Μέσω του Ιδρύματος έχουν χρηματοδοτηθεί μεγάλης κλίμακας έργα ανακαίνισης νοσοκομειακών μονάδων στις τρεις μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας, Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Πάτρα, αλλά και στοχευμένα έργα σε περιοχές της υπαίθρου που είναι απομονωμένες γεωγραφικά και δεν έχουν πρόσβαση σε εξειδικευμένες ιατρικές υπηρεσίες (Iatsis-foundation.org, 2015).

Το 1989 το ίδρυμα Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή δημιούργησε ένα άλλο κοινωφελές ίδρυμα με την επωνυμία «Εστία Αθηνών» το οποίο αποτελεί ένα κτιριακό συγκρότημα 35 διαμερισμάτων όπου μπορούν να διαμένουν άτομα της τρίτης ηλικίας (Goulandris.gr, 2015). Ένας ακόμη εφοπλιστής που έχει διακριθεί για το φιλανθρωπικό του έργο είναι ο Γρηγόριος Καλλιμανόπουλος που ίδρυσε το Καλλιμανοπούλειο Εκκλησιαστικό Διακονικό Κέντρο Καλαβρύτων που λειτουργεί από το 1989 ως σύγχρονο Γηροκομείο καθώς και η Μονάδα Φροντίδας Ηλικιωμένων –μη αυτοεξυπηρετούμενων ατόμων- που λειτουργεί στο κτήριο του Ορφανοτροφείου Καλαβρύτων.

3.1.3.2 Παιδεία

Οι δράσεις που αφορούν την παιδεία εκφράζονται κυρίως με τη χορήγηση υποτροφιών σε μαθητές και φοιτητές καθώς και την υποστήριξη των εκπαιδευτικών δομών με παροχή εξοπλισμού ή άλλες χορηγίες. Οι υποτροφίες έχουν διάφορα κριτήρια όπως είναι ο τόπος καταγωγής του φοιτητή/μαθητή, οι βαθμολογικές επιδόσεις κ.α. (Scholarship.gr, 2016). Τα κοινωφελή ιδρύματα στην πλειοψηφία τους ακολουθούν συγκεκριμένους κανόνες προκειμένου κάποιος να κριθεί δικαιούχος μιας χορηγίας.

Το ίδρυμα Ωνάση χορηγεί υποτροφίες σε Έλληνες για διδακτορικές και μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει έναν δραστήριο σύλλογο υποτρόφων με πλούσια επιστημονική δράση. Επίσης, χορηγεί παιδαγωγικό υλικό και τεχνολογικό εξοπλισμό σε σχολεία παραμεθόριων περιοχών αλλά και στα πολιτιστικά κέντρα της ομογένειας που αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Επίσης, το Ίδρυμα ενισχύει ειδικά σχολεία και τάξεις ένταξης σε σχολικές μονάδες που φοιτούν παιδιά με ειδικές ανάγκες και μαθησιακές δυσκολίες, αποστέλλοντας παιδαγωγικό και εποπτικό υλικό για την διευκόλυνση των ειδικών παιδαγωγών στο διδακτικό τους έργο και την βελτίωση της ποιότητας μάθησης των μαθητών.

Σε συνεργασία με το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας του Πανεπιστημίου Κρήτης το Ίδρυμα Ωνάση διοργανώνει, μια φορά το χρόνο, κύκλους σεμιναριακών διαλέξεων, υψηλού επιστημονικού επιπέδου, με τίτλο «The Onassis Foundation Science Lecture Series». Οι διαλέξεις γίνονται στους κλάδους των θετικών επιστημών - Φυσική, Βιολογία, Χημεία, Πληροφορική, Μαθηματικά. Ο κάθε κύκλος διαρκεί μία εβδομάδα και όλοι έχουν στόχο την περαιτέρω εκπαίδευση και προώθηση νέων Ελλήνων επιστημόνων, μεταπτυχιακών και τελειόφοιτων.

Το ίδρυμα χρηματοδότησε επιπλέον, την ανακατασκευή και τον εξοπλισμό βιβλιοθηκών σημαντικών μουσείων της Αθήνας. Πρόκειται για τις βιβλιοθήκες του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου, του Μουσείου Μπενάκη αλλά και της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας. Επιπροσθέτως, χρηματοδότησε την κατασκευή, τον εξοπλισμό και τη λειτουργία εξειδικευμένης βιβλιοθήκης, αφιερωμένης στην Αρχαία Ελληνική και Ρωμαϊκή Τέχνη, στο Τμήμα Ελληνικής και Ρωμαϊκής Τέχνης του Μητροπολιτικού Μουσείου Τέχνης της Νέας Υόρκης (onasseio.gr, 2015).

Το ίδρυμα Ευγενίδου συστάθηκε από τον Ευγένιο Ευγενίδη με στόχο να συμβάλλει στην εκπαίδευση των ελλήνων σε επιστημονικά και τεχνικά πεδία. Ο ιδρυτής είχε οραματιστεί την Ελλάδα ως πρωταγωνίστρια στους τομείς της τεχνικής και της βιομηχανίας αφού πρώτα είχε εκπαιδέψει κατάλληλα τα αντίστοιχα στελέχη. Προς αυτή την κατεύθυνση χορηγήθηκαν υποτροφίες σε νέους αποφοίτους τεχνικών σχολών για μετεκπαίδευση στο εξωτερικό. Όσον αφορά το εσωτερικό της χώρας και προκειμένου να αντιμετωπισθεί η ελλιπής τεχνική κατάρτιση αποφασίστηκε η χορήγηση υποτροφιών, η έκδοση βιβλίων τεχνικής εκπαίδευσης και η ανέγερση ενός κέντρου τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης με επιστημονική και τεχνική Βιβλιοθήκη, έκθεση συλλογών οργάνων και μηχανών εν λειτουργία για την εποπτική διδασκαλία των τεχνικών μαθημάτων, πλανητάριο, αμφιθέατρο και αίθουσες διαλέξεων.

Οι δραστηριότητες του ιδρύματος επεκτάθηκαν προκειμένου να υποστηρίξουν συνολικά τον τομέα της παιδείας. Στο πλαίσιο αυτό το ίδρυμα δώρησε στο Υπουργείο Παιδείας 5 πλήρως εξοπλισμένα ειδικά αυτοκίνητα για την μεταφορά μαθητών με ειδικές ανάγκες, χορηγήθηκε ο εξοπλισμός εργαστηρίων φυσικής 55 Λυκείων, προσφέρθηκαν επιχορηγήσεις για έρευνα σε καθηγητές των Πανεπιστημίων Ιωαννίνων και Πατρών, υποτροφίες σε φοιτητές του Πολυτεχνείου, δωρήθηκε στο Υ.Ε.Ν. εξομοιωτής πλεύσεων για την άσκηση των φοιτητών των Ναυτικών Ακαδημιών και διοργανώθηκαν σεμινάρια επιμόρφωσης των καθηγητών.

Το ίδρυμα διαθέτει εκδοτικό τμήμα στο οποίο έχουν εκδοθεί 400 τίτλοι διδακτικών εγχειριδίων σε 45.000.000 αντίτυπα, μια βιβλιοθήκη με 53.000 βιβλία, 400 τίτλους έντυπων και ηλεκτρονικών περιοδικών, αίθουσα πλήρως εξοπλισμένη με υπολογιστές, το ψηφιακό πλανητάριο με επιφάνεια θόλου 950 m² και δυνατότητα φιλοξενίας 280 ατόμων ανά προβολή, διαδραστική έκθεση επιστήμης και

τεχνολογίας, καθώς και συνεδριακούς χώρους με 1 αμφιθέατρο, 1 αίθουσα διαλέξεων και 4 χώρους εργαστηρίων (Eugenfound.edu.gr, 2015).

Το ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος έχει δημιουργήσει το πρόγραμμα «Υποστήριξης Σχολείων» το οποίο χρηματοδοτεί την αγορά τεχνολογικού και εκπαιδευτικού εξοπλισμού σε σχολεία σε ολόκληρη την Ελλάδα τα οποία δεν είναι επαρκώς εξοπλισμένα, και δεν διαθέτουν τις σχετικές υποδομές. Στόχος του προγράμματος είναι να εξοπλίσει τα παιδιά με τις απαραίτητες δεξιότητες για την ακαδημαϊκή τους επιτυχία, καθώς η ψηφιακή παιδεία αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία για τις σπουδές τους. Επίσης, το πρόγραμμα αποσκοπεί στην καθιέρωση της χρήσης πολυμέσων ως βασικής μεθόδου διδασκαλίας. Τέλος, υπάρχει μέριμνα για την εκπαίδευση στις φυλακές μέσω του αντίστοιχου προγράμματος στα πλαίσια του οποίου ενισχύονται σχολεία σε φυλακές της Ελλάδας, με στόχο την αγορά τεχνολογικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, καθώς και έντυπου υλικού.

Ως μέρος δωρεών το ίδρυμα έχει αναλάβει την αναβάθμιση εξοπλισμού σε εργαστήρια σχολείων ή πανεπιστημίων, την υποστήριξη ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων με απευθείας χρηματοδότηση, τη χρηματοδότηση και υποστήριξη εφαρμογής δράσεων που απευθύνονται σε παιδιά και τα σχολεία τους καθώς και την κάλυψη λειτουργικών εξόδων εργαστηρίων, ερευνητικών και άλλων ινστιτούτων (Snf.org, 2015).

Το ίδρυμα Μποδοσάκη υλοποιεί στον τομέα της Παιδείας μια ολόκληρη σειρά προγραμμάτων με στόχο την προαγωγή του δικαιώματος στην εκπαίδευση, την προσφορά ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση και την προώθηση της επιστημονικής αριστείας και τη δημιουργία προτύπων. Επιπλέον ενισχύει την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα μεταξύ των νέων. Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του το ίδρυμα υλοποιεί ένα πρόγραμμα χορηγιών τόσο σε πρόσωπα όσο και οργανισμούς που σχετίζονται με την παιδεία. Συγκεκριμένα, ενισχύει τα εκπαιδευτικά προγράμματα παρέχοντας επιπρόσθετη χρηματοδότηση, ενισχύει εκπαιδευτικούς φορείς προσφέροντας εργαστηριακό εξοπλισμό ή καλύπτοντας λειτουργικά έξοδα. Σε ατομικό επίπεδο η υποστήριξη εκφράζεται με την παροχή υποτροφιών που καλύπτουν τα έξοδα διαβίωσης των υποτρόφων είτε στην Ελλάδα είτε στις χώρες του εξωτερικού. Επίσης, το ίδρυμα έχει θεσπίσει το θεσμό “Επιστημονικά Βραβεία Ιδρύματος Μποδοσάκη” με κύρια επιδίωξη την ενίσχυση του δημιουργικού έργου των νέων Ελλήνων επιστημόνων μέχρι 45 ετών σε κλάδους των τομέων των θετικών επιστημών, των εφαρμοσμένων θετικών επιστημών, των κοινωνικών – οικονομικών επιστημών και των βιο-ιατρικών επιστημών. Τέλος, το Αριστείο Μποδοσάκη θεσπίστηκε για να αναγνωρίσει και να προβάλλει Έλληνες που έχουν αφιερώσει τη ζωή τους στην επιστήμη και οι οποίοι με τις εξαιρετικές επιδόσεις τους και το σημαντικό τους έργο συνέβαλαν ιδιαίτερα στην προαγωγή του επιστημονικού τους κλάδου με πρωτοποριακό και ολοκληρωμένο έργο, διεθνώς αναγνωρισμένο.

Τα τελευταία χρόνια το ίδρυμα Μποδοσάκη επεκτείνει τις δράσεις του αναλαμβάνοντας επιπρόσθετες πρωτοβουλίες στον τομέα της παιδείας. Το

πρόγραμμα της πρακτικής άσκησης ξεκίνησε να λειτουργεί το 2009 και στόχος του είναι να δοθεί σε νέους έως 32 ετών, κατόχους μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, ένα επιπλέον εφόδιο πριν βγουν στην αγορά εργασίας. Μέσα από το πρόγραμμα δίνεται η δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να εφαρμόσουν στην πράξη τα όσα διδάχθηκαν κατά την διάρκεια των πανεπιστημιακών τους σπουδών και να αποκτήσουν επαγγελματική εμπειρία σε ένα διεθνές και εξωστρεφές περιβάλλον. Στο δημόσιο τομέα το ίδρυμα χρηματοδοτεί δύο δράσεις: την εκπαίδευση υπαλλήλων του υπουργείου οικονομικών στο Βέλγιο σε θέματα αναγκαστικής είσπραξης απαιτήσεων του Δημοσίου καθώς και τη φοίτηση ελλήνων δημοσίων υπαλλήλων στην αντίστοιχη Γαλλική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης με στόχο την ανταλλαγή εμπειριών, γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών με καθηγητές και αξιωματούχους της γαλλικής δημόσιας διοίκησης (Bodossaki.gr, 2016).

Το ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση υποστηρίζει όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες είτε μέσω μεμονωμένων δωρεών είτε μέσω ολοκληρωμένων προγραμμάτων. Στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι ο εμπλουτισμός της εκπαιδευτικής διαδικασίας και η ανάπτυξη νέων εμπειριών για τους μαθητές και τις μαθήτριες. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση το ίδρυμα ενισχύει τις σχολικές μονάδες με εποπτικό και εκπαιδευτικό υλικό ενώ υλοποιεί το ειδικό πρόγραμμα "Μαθαίνουμε Παρέα", που αφορά εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε δημοτικά και νηπιαγωγεία με σκοπό την αναβάθμιση της εκπαιδευτικής και μαθησιακής διαδικασίας. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση συνεργάζεται με φορείς που υλοποιούν εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές γυμνασίων και λυκείων δίνοντας έμφαση σε δραστηριότητες που αξιοποιούν και εμπλέκουν όσο το δυνατόν περισσότερα γνωστικά πεδία σε συνδυασμό με βιωματικές δράσεις, με σκοπό την ενεργοποίηση των μαθητών και την ενίσχυση της διερευνητικής μάθησης μέσα και έξω από το σχολείο. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση χρηματοδοτεί πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, επιστημονικά σωματεία που σχετίζονται με την έρευνα. Για το λόγο αυτό κάθε χρόνο δημοσιεύει αντίστοιχες προσκλήσεις. Ένα μεγάλο μέρος της δράσης του ιδρύματος στον τομέα της παιδείας είναι η χορήγηση υποτροφιών. Οι υποτροφίες αφορούν προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές και μέχρι στιγμής έχουν υποστηριχθεί περίπου 2000 φοιτητές (Iatsis-foundation.org, 2015).

3.1.3.3 Κοινωνικές δράσεις και κοινωνική πρόνοια

Το ίδρυμα Μποδοσάκη από την ίδρυσή του διαχειρίζεται μια σειρά προγραμμάτων που ενισχύουν διάφορους τομείς της ελληνικής κοινωνίας. Στα πλαίσια αυτά χρηματοδοτεί όχι μόνο μεμονωμένα άτομα, οργανισμούς, άλλα ιδρύματα αλλά και μη κερδοσκοπικές οργανώσεις. Πλέον στρατηγικός στόχος του ιδρύματος είναι η ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών με την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών και την εμπάθυνση της κοινωνικής αλληλεγγύης και της κοινωνικής συμμετοχής. Θέτοντας ως χρονικό ορίζοντα το 2020 το ίδρυμα φιλοδοξεί στην ανάπτυξη μιας δυνατής και ανεξάρτητης κοινωνίας των πολιτών και στη

δημιουργία του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία της. Μέσω του προγράμματος «Είμαστε όλοι Πολίτες» το Ίδρυμα διαχειρίζεται 7,3 εκατ. ευρώ, τα οποία θα διοχετευθούν σε έργα που έχουν ως στόχο την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών, με αυστηρά κριτήρια αξιολόγησης καθώς και απαιτήσεις διαφάνειας και ορθής λειτουργίας (Bodossaki.gr, 2016).

Το ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση στον τομέα κοινωνικής αλληλεγγύης και ανάπτυξης διαχειρίζεται μια σειρά προγραμμάτων ενισχύοντας τομείς όπως η επισιτιστική ασφάλεια, η παιδική προστασία, ο εθελοντισμός και η ενδυνάμωση Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ), η ένταξη και προσβασιμότητα, η ασφάλεια στέγασης, η τρίτη ηλικία και το περιβάλλον και η αειφόρος ανάπτυξη.

Ο τομέας επισιτιστικής ασφάλειας επικεντρώνεται στην υποστήριξη και αναβάθμιση των διαύλων που διοχετεύουν το περίσσειμα τροφής σε ωφελούμενους που βρίσκονται σε ανάγκη, την παροχή υγιεινών σχολικών γευμάτων σε μαθητές προερχόμενους από οικογένειες που αντιμετωπίζουν υψηλή επισιτιστική ανασφάλεια και τη δημιουργία αποτελεσματικών μηχανισμών και δικτύων διοχέτευσης τροφίμων (διατακτικές, δέματα, παντοπωλεία) για ευάλωτες κατηγορίες πληθυσμού (ηλικιωμένους, ανέργους, μονογονεϊκές οικογένειες). Μερικές από τις δράσεις που έχουν χρηματοδοτηθεί σε αυτό τον τομέα είναι η κάλυψη κόστους σίτισης στο κέντρο πρώτης υποδοχής μεταναστών Σάμου, η προσφορά τροφίμων στα πλαίσια αγώνων δρόμου, το πρόγραμμα επισιτιστικής βοήθειας για τη στήριξη οικογενειών ηλικιωμένων και ευπαθών κοινωνικών ομάδων, η στήριξη του προγράμματος σίτισης και προώθησης υγιεινής διατροφής σε σχολεία, η κάλυψη λειτουργικών εξόδων και παροχή υλικοτεχνικής υποδομής του ιδρύματος για την καταπολέμηση της πείνας κ.α.

Στην παιδική προστασία, το Ίδρυμα επικεντρώνεται στην αναβάθμιση και αύξηση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών για ανηλίκους καθώς και την χρηματοδότηση στοχευμένων προγραμμάτων για παιδιά που προέρχονται από ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες. Το Ίδρυμα χρηματοδοτεί μεγάλο εύρος πρωτοβουλιών για τη στήριξη παιδιών, όπως: δωρεάν παιδιατρική κλινική, πρόγραμμα παροχής καυσίμων θέρμανσης για ορφανοτροφεία, βασικές δαπάνες για ξενώνες φιλοξενίας ανηλίκων και κέντρα στήριξης νέων σε κίνδυνο. Οι χρηματοδοτήσεις στην παιδική προστασία καλύπτουν είτε βασικές ανάγκες, όπως εμβολιασμούς, ιατρική φροντίδα, τροφή, φιλοξενία και εξειδικευμένες υπηρεσίες, είτε προγράμματα εκπαίδευσης και αναψυχής, όπως παιδικές κατασκηνώσεις και εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες για παιδιά που προέρχονται από ευάλωτα περιβάλλοντα.

Ο τομέας Ένταξης και Προσβασιμότητας έχει ως επίκεντρο την προώθηση δράσεων που στόχο έχουν την ευαισθητοποίηση του κοινού για ζητήματα σχετικά με την αναπηρία, την αναβάθμιση και αύξηση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών για άτομα με αναπηρία, την υποστήριξη ενταξιακών πρωτοβουλιών για την κοινότητα των αναπήρων καθώς και την έρευνα και ανάπτυξη σχετικά με τους παρόχους υπηρεσιών στο χώρο. Απώτερος σκοπός είναι η ένταξη, ενθαρρύνοντας την

ενεργοποίηση και συμμετοχή των πολιτών για την εξάλειψη των εμποδίων που συντηρούν τον κοινωνικό αποκλεισμό (Iatsis-foundation.org, 2015).

Το ίδρυμα Ωνάσης μέσω της κοινωφελούς του δράσης παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια σε περίπτωση έκτακτων περιστατικών, όπως στις περιπτώσεις σεισμών, πλημμυρών και μαζικών καταστροφές. Σε αρκετές περιπτώσεις, το διοικητικό συμβούλιο με ομόφωνες αποφάσεις του υποστήριξε απευθείας τον κρατικό μηχανισμό για την παροχή βοήθειας στους πολίτες.

Το 2012 στο πλαίσιο της κοινωφελούς του δράσης, ανέλαβε τη διοργάνωση του Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού και τη χρηματοδότηση όλων των Αρχιτεκτονικών, Βιοκλιματικών και Τεχνικών Μελετών για το έργο Rethink Athens / Ξανα-σκέψου την Αθήνα. Στόχος του έργου είναι η βελτίωση της καθημερινότητας του πολίτη με τη διαμόρφωση προϋποθέσεων περιβαλλοντικής αναβάθμισης, τη βελτίωση του μικροκλίματος με φυτεύσεις και στέγαστρα, την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη με οικολογικά μέσα μαζικής μετακίνησης που θα μειώσουν τους παραγόμενους ρύπους και θα είναι φιλικά στον πεζό και τους ποδηλάτες (onasseio.gr, 2015).

Το ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος με μια σειρά από πρωτοβουλίες ενισχύει την Ελληνική Κοινωνία συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση των συνεπειών της οικονομικής και προσφυγικής κρίσης. Το πρόγραμμα «Πρωτοβουλία Ενάντια στην Κρίση» με στόχο την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης έτρεξε σε δύο φάσεις (2012-2015 και 2015-2016). Αποτελεί ένα έκτακτο πρόγραμμα δωρεών προς μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς στην Ελλάδα προκειμένου να βοηθηθούν άνθρωποι που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη να αντιμετωπίσουν τις δυσμενείς συνέπειες της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Στο πρώτο σκέλος του προγράμματος διατέθηκαν €100 εκατομμύρια ευρώ σε φορείς που δραστηριοποιούνται στους τομείς της Κοινωνικής Πρόνοιας και της Υγείας, αλλά και της Παιδείας και του Πολιτισμού. Στα πλαίσια αυτού ενισχύθηκαν κοινωνικά προγράμματα που παρέχουν βοήθεια στα πλέον ευάλωτα άτομα, διασφαλίζοντας παράλληλα, τη βιωσιμότητα εκατοντάδων ελληνικών μη κερδοσκοπικών οργανισμών, των οποίων οι δράσεις επιφέρουν πολλαπλά οφέλη στην ελληνική κοινωνία. Το δεύτερο σκέλος του προγράμματος θα ενισχυθεί επίσης, με €100 εκατομμύρια ευρώ.

Το Πρόγραμμα Σίτισης & Προώθησης της Υγιεινής Διατροφής είναι πρωτοβουλία που ανέλαβε το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Prolepsis. Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές που φοιτούν σε δημόσια σχολεία που βρίσκονται σε κοινωνικο-οικονομικά ευπαθείς περιοχές. Ο στόχος του Προγράμματος είναι διττός, καθώς προσφέρει τη δυνατότητα σε όλους τους συμμετέχοντες μαθητές των σχολείων να λαμβάνουν καθημερινά ένα δωρεάν, υγιεινό γεύμα το οποίο καλύπτει το 24-31% των ημερήσιων αναγκών των μαθητών σε ενέργεια και εξασφαλίζει το 53-64% των ημερήσιων αναγκών των παιδιών σε πρωτεΐνες. Παράλληλα, μέσω του συγκεκριμένου Προγράμματος, εισάγονται στα σχολεία νέα διατροφικά πρότυπα και συνήθειες που προάγουν την υγιεινή ζωή και, μέσω των μαθητών, τα πρότυπα αυτά μεταφέρονται και στην οικογένεια. Με τη

σχεδίαση ειδικά διαμορφωμένου υλικού και τη διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων, το Πρόγραμμα ενισχύει την υγιεινή διατροφή και την ευρύτερη προαγωγή της υγείας, τόσο των μαθητών όσο και των οικογενειών τους, διασφαλίζοντας ότι τα οφέλη του θα επηρεάσουν θετικά όχι μόνο τους σύγχρονους πολίτες και κατοίκους της χώρας, αλλά και τις επόμενες γενιές της.

Μια ακόμη πρωτοβουλία του ιδρύματος είναι οι Κινητές Ιατρικές Μονάδες οι οποίες έχουν σκοπό να προσφέρουν προγράμματα υγειονομικής φροντίδας σε κατοίκους νησιών και απομακρυσμένων περιοχών σε όλη την Ελλάδα. Η πρωτοβουλία και δωρεά του Ιδρύματος αφορά την αγορά δύο ευέλικτων Κινητών Ιατρικών Μονάδων και ενός σύγχρονου Μαγνητικού Τομογράφου, καθώς και του απαραίτητου ιατρικού εξοπλισμού που καθιστά τις ιατρικές μονάδες ικανές να ανταποκριθούν στη βασική ανάγκη για ανοιχτή πρόσβαση όλων των κατοίκων της χώρας σε αξιόπιστες και ολοκληρωμένες υπηρεσίες υγείας. Οι Κινητές Ιατρικές Μονάδες προσφέρουν πρόσβαση στις ειδικότητες γυναικολόγου, διαιτολόγου, καρδιολόγου, οδοντίατρου, ορθοπαιδικού, οφθαλμιάτρου, πνευμονολόγου και ωτορινολαρυγγολόγου καθώς και εξειδικευμένες υπηρεσίες με μονάδα ψηφιακής μαστογραφίας, φορητό μηχάνημα ακτινογραφίας και μονάδα μέτρησης της οστικής πυκνότητας.

Το Πρόγραμμα Στήριξης Ατόμων με Προβλήματα Όρασης του ιδρύματος που απευθύνεται σε άτομα όλων των ηλικιών που αντιμετωπίζουν προβλήματα όρασης, τα οποία κατοικούν σε ολόκληρη την Ελλάδα. Το Πρόγραμμα εστιάζει στην ανεξάρτητη διαβίωση και στην ψυχολογική υποστήριξη των εν λόγω ατόμων, προκειμένου να επιτύχει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των συμμετεχόντων. Η ανεξάρτητη διαβίωση επιτυγχάνεται μέσω ειδικής εκπαίδευσης σε θέματα προσανατολισμού, κινητικότητας και δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης. Η εκπαίδευση είναι εξατομικευμένη και προσαρμόζεται ανάλογα με την ηλικία, την κατάσταση της όρασης (μερική ή ολική απώλεια όρασης), τις ικανότητες και τις συγκεκριμένες ανάγκες του κάθε ατόμου.

Το πρόβλημα της έλλειψης στέγης αυξάνεται διαρκώς κυρίως σε μεγάλες πόλεις της χώρας. Το ίδρυμα σε συνεργασία με την Praksis σχεδίασε το πρόγραμμα «ΣΥΝ ΣΤΟ ΠΛΗΝ», ώστε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα σε δύο βασικούς άξονες, τόσο από πλευράς μεθοδολογίας, όσο και δυνατοτήτων επίδρασης:

- I. Παρέμβαση με τη λειτουργία δύο (2) Ανοικτών Κέντρων Ημέρας στην Αττική με σκοπό την άμεση ανακούφιση των ήδη άστεγων, και
- II. Πρόληψη με τη λειτουργία Προγράμματος στήριξης οικογενειών που διατρέχουν άμεσο κίνδυνο να μείνουν άστεγες (Κοινωνική Κατοικία).

Τέλος, το Πρόγραμμα Στήριξης Προσφύγων και Μεταναστών αποσκοπεί στην παροχή ιατρικής, ψυχολογικής, νομικής και συμβουλευτικής υποστήριξης στις ευάλωτες κοινότητες προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα. Στα πλαίσια του προγράμματος παρέχονται υπηρεσίες υγείας και ψυχολογικής υποστήριξης σε

μετανάστες που έχουν συλληφθεί και διαμένουν στα Κέντρα Κράτησης ή κρατούνται στα τμήματα της μεθοριακής αστυνομίας στον Έβρο, καθώς και στα σημεία εξόδου της χώρας, σε Πάτρα και Ηγουμενίτσα, παρέχεται νομική βοήθεια σε μετανάστες και πρόσφυγες στα Κέντρα Υποδοχής και Κράτησης, υπηρεσίες υγείας σε μετανάστες και πρόσφυγες στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη ενώ διοργανώνονται σεμινάρια και παρέχονται συμβουλευτικές υπηρεσίες με στόχο την ενδυνάμωση και την κοινωνική ένταξη νόμιμων μεταναστών (Snf.org, 2015).

3.2 Ελληνική ναυτιλία και Πολιτισμός

Άλλες πρωτοβουλίες που υποστηρίζουν οι έλληνες εφοπλιστές με κάθε πρόσφορο μέσο αφορούν τον ελληνικό πολιτισμό, τις τέχνες, τα γράμματα αλλά και πληθώρα άλλα έργα που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την πρόοδο.

Το ίδρυμα Ωνάση στα πλαίσια πρωτοβουλιών για τη στήριξη του ελληνικού πολιτισμού το Δεκέμβριο του 2010 εγκαινίασε τη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών. Στόχος της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών είναι η προβολή της σύγχρονης πολιτιστικής έκφρασης, η υποστήριξη των Ελλήνων δημιουργών, η καλλιέργεια διεθνών συνεργασιών, η εκπαίδευση και η διά βίου μάθηση, η συνύπαρξη και η συνομιλία των επιστημών και των ιδεών με τις τέχνες. Διαθέτει χώρους για την υποστήριξη παραστάσεων θεάτρου, διαλέξεων, μουσικών παραστάσεων, χορού και όπερας. Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του κτιρίου τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά. Οι φωτισμοί σε όλο το κτίριο καθώς και η σχεδίαση ορισμένων χώρων από εικαστικούς έγινε με στόχο τη δημιουργία ενός απλού κτιρίου το οποίο όμως να αποτελεί ένα δείγμα της σύγχρονης αρχιτεκτονικής.

Το κτίριο της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών διαθέτει τους ακόλουθους χώρους:

- Κεντρική Θεατρική Σκηνή Αριστοτέλης Ωνάσης 880 θέσεων, κατάλληλη για θεατρικές παραστάσεις, συμφωνική ορχήστρα, όπερα, χορό, κινηματογράφο, διαλέξεις και συνέδρια
- Μικρή Σκηνή Χριστίνα Ωνάση 220 θέσεων, κατάλληλη για θεατρικές, μουσικές ή χορευτικές παραστάσεις, διαλέξεις και ειδικές κινηματογραφικές προβολές (πολυμέσων, εικονικής πραγματικότητας)
- Εκθεσιακό χώρο Αλέξανδρος Ωνάσης εμβαδού 600 τ. μ.
- Υπαίθριο θέατρο
- Εστιατόριο και υπαίθριο χώρο εστίασης
- Μπαρ
- Υπόγειους χώρους στάθμευσης

Το ίδρυμα Ωνάση προάγει τον ελληνικό πολιτισμό με δύο ακόμη αποκτήματα: την Ωνάσειο Βιβλιοθήκη και το Αρχείο Καβάφη. Η Ωνάσειος βιβλιοθήκη αποτελείται από την ελληνική βιβλιοθήκη και την περιηγητική βιβλιοθήκη. Η ελληνική βιβλιοθήκη περιλαμβάνει βιβλία που αντιπροσωπεύουν την πνευματική δραστηριότητα του Γένους, τόσο των κοσμικών όσο και των ανθρώπων της

Εκκλησίας, από την εποχή της ιταλικής Αναγέννησης ως τα ύστερα χρόνια του Νεο-Ελληνικού Διαφωτισμού: μία περίοδο δηλαδή από τις αρχές του 15ου ως τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα. Τα 1400 βιβλία που περιέχει κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- ✓ Αναγέννηση – Ουμανισμός: Αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς, ουμανιστικά έργα, γραμματικές, εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, φιλοσοφικές πραγματείες και φιλολογικά δοκίμια.
- ✓ Νεοελληνική γραμματεία: Λογοτεχνικά έργα, ποιητικά και λαϊκά αναγνώσματα, ιστορικά συγγράμματα, γραμματικές για εκπαιδευτικούς σκοπούς, φιλολογικά δοκίμια, γραμματικές-λεξικά και σχολικά εγχειρίδια κάθε είδους.
- ✓ Λειτουργικά βιβλία: Ευαγγέλια, Μηναία, Ψαλτήρια, Ωρολόγια, Πεντηκοστάρια, Ευχολόγια κ.ά.
- ✓ Θεολογικά συγγράμματα: Έργα των Ελλήνων Πατέρων της Εκκλησίας, πραγματείες γύρω από το Σχίσμα των δύο Εκκλησιών, κείμενα για την ιστορία της Ορθοδοξίας, μακροσκελείς μελέτες αναφορικά με το Ορθόδοξο Δόγμα και το Πρωτείο του Πάπα κ.ά.
- ✓ Νεοελληνικός διαφωτισμός: Ελληνικές μεταφράσεις έργων της παγκόσμιας πεζογραφίας και ποίησης, και δείγματα της φιλολογικής και γλωσσικής διαμάχης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και των ιδεών που προέκυψαν από τη Γαλλική Επανάσταση.

Η Περιηγητική Βιβλιοθήκη αποτελείται από 1.200 περίπου τίτλους βιβλίων Δυτικοευρωπαϊών ταξιδιωτών όπου περιγράφεται ο χώρος της Μεσογείου και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης από τον 16ο έως τον 20ό αιώνα. Τα βιβλία αυτά παρέχουν πληροφορίες για τόπους και μνημεία όπως καταγράφηκαν από τους ευρωπαϊούς ταξιδιώτες.

Ακόμη η βιβλιοθήκη περιλαμβάνει 1500 βιβλία της Συλλογής Στάϊκου τα οποία είναι βιβλία επιστημονικά, εκδόσεις αρχαίων κλασικών, βιβλία φιλοσοφικά και θεολογικά, λογικής, γεωγραφίας, γραμματικής, αλλά και βιβλία λειτουργικά, όλα τα βιβλία του Αδαμάντιου Κοραή, η Χάρτα του Ρήγα Φεραίου. Είναι κάποια βιβλία που χαίρεσαι ότι υπήρξαν και λυπάσαι κυρίως για τις χαμένες ευκαιρίες.

Σημαντικό απόκτημα για το ίδρυμα Ωνάση είναι το αρχείο του Καβάφη το οποίο αποτελείται από 4.000 χειρόγραφα και προσωπικά αντικείμενα του ποιητή. Περιλαμβάνονται ακόμη χειρόγραφα ποιήματα, μεταφράσεις, σχόλια σε ποιήματα, πεζά κείμενα του ποιητή, η αλληλογραφία και οι σημειώσεις του, το αρχείο Αλεξανδρινής Τέχνης, καθώς και το αρχείο Σεγκόπουλου, κληρονόμου του ποιητή, αλλά και έργα τέχνης με αναφορές στον ίδιο. Το ίδρυμα απέκτησε το αρχείο το 2012 με σκοπό την προστασία του, την ελεύθερη πρόσβαση σε αυτό από ερευνητές και άλλους ενδιαφερόμενους καθώς και τη διάδοση του έργου του ποιητή εκτός των ελληνικών συνόρων. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού διοργανώνονται εκδηλώσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό με στόχο την παρουσίαση του αρχείου Καβάφη στις νέες γενιές αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες. Ήδη έχει προχωρήσει και

ολοκληρώνεται η ψηφιοποίηση του αρχείου το οποίο θα στεγαστεί σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο τον οποίο θα μπορεί να επισκέπτεται κάθε ενδιαφερόμενος.

Τέλος, στα πλαίσια προώθησης του ελληνικού πολιτισμού μέσω του θυγατρικού του ιδρύματος το ίδρυμα Ωνάση διοργανώνει διαλέξεις, μια έκθεση αρχαιολογικού ενδιαφέροντος καθώς και ένα πρόγραμμα επισκεπτών καθηγητών σε Πανεπιστήμια της Βορείου και Νοτίου Αμερικής και του Καναδά. Το Ίδρυμα ανέλαβε την δημιουργία και κατασκευή της Ωνασείου Βιβλιοθήκης Ελληνικής και Ρωμαϊκής Τέχνης στο Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης της Νέας Υόρκης, την ανάπλαση και τον εξοπλισμό των βιβλιοθηκών του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου και του Μουσείου Μπενάκη στην Αθήνα, την αρχιτεκτονική συντήρηση και αναστήλωση χώρων και κτιρίων ανά τον κόσμο, καθώς και πληθώρα άλλων έργων σχετικών με τις τέχνες και τον πολιτισμό. Σε διεθνές επίπεδο υποστηρίζει οικονομικά πανεπιστήμια όπου διδάσκεται ο ελληνικός πολιτισμός στην Ευρώπη, τις ΗΠΑ, τη Νότια Αμερική, την Αφρική, την Αυστραλία και την Ασία. Σε επίπεδο πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υποστηρίζει σχολεία όπου διδάσκεται η αρχαία ελληνική γλώσσα και ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός (onasseio.gr, 2015).

Ένα άλλο ίδρυμα που έχει σημαντική προσφορά στον ελληνικό πολιτισμό είναι το ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. Καταρχήν στηρίζει τον ελληνικό πολιτισμό μέσα από δωρεές σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Εκτός από τις μεμονωμένες δωρεές το ίδρυμα χρηματοδότησε τη δημιουργία του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος ένα έργο το οποίο περιλαμβάνει την κατασκευή και τον πλήρη εξοπλισμό των νέων κτιριακών εγκαταστάσεων της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος (ΕΒΕ) και της Εθνικής Λυρικής Σκηνής (ΕΛΣ), καθώς και τη δημιουργία του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος. Στόχος της Εθνικής Βιβλιοθήκης είναι να συνεχίσει να αποτελεί κέντρο έρευνας και μελέτης για ακαδημαϊκούς και φοιτητές, προσφέροντας διάφορα εκπαιδευτικά και πολιτιστικά προγράμματα όπως και άλλες δημόσιες βιβλιοθήκες στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Θα υπάρχει τμήμα Video Gaming, Media Lab, χώρος ηχογράφησης και χώροι ειδικά διαμορφωμένοι για παιδιά αλλά και μεγάλους διαφόρων ηλικιακών βαθμίδων. Από την άλλη πλευρά η Εθνική Λυρική Σκηνή θα αποκτήσει εγκαταστάσεις μπαλέτου και όπερας με δυνατότητες φιλοξενίας διεθνών παραγωγών καθώς και ελλήνων καλλιτεχνών. Στα πλαίσια λειτουργίας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής πρόκειται να ενισχυθούν τα εκπαιδευτικά και κοινοτικά προγράμματά της στις νέες εγκαταστάσεις. Μέσα σε αυτούς τους χώρους θα περιλαμβάνεται και το Κέντρο Επιχειρηματικότητας, χώρος ο οποίος θα μπορεί να λειτουργήσει σαν εκκολαπτήριο ιδεών και επιχειρηματικών πρωτοβουλιών τόσο μέσω της διάθεσης χώρων όσο και μέσω των υπηρεσιών που θα παρέχει (Snf.org, 2015).

Το ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση ενισχύει τον τομέα του πολιτισμού μέσα από μεμονωμένες χρηματοδοτήσεις σε καλλιτεχνικούς φορείς υποστηρίζοντας θεσμούς που ενισχύουν την νεανική δημιουργία και την πρόσβαση σε πολιτιστικές δράσεις. Η δράση «Ο Κύκλος των Μουσείων» αποτελεί μια ετήσια εκδοτική προσπάθεια του

ιδρύματος με στόχο την ανάδειξη ενός αρχαιολογικού μουσείου κάθε φορά. Τα λευκώματα που εκδίδονται συμβάλλουν στη βαθύτερη γνώση και κατανόηση του ελληνικού πολιτισμού. Μια ιδιαίτερη δράση του ιδρύματος είναι το μουσείο «Νεράιδα» το πρώτο πλωτό μουσείο στην Ελλάδα. Το 2007 το ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση αποφάσισε την μετασκευή του επιβατηγού πλοίου «Νεράιδα» σε πλωτό μουσείο. Το «Νεράιδα» αγοράστηκε από τον Γιάννη Λάτση στο τέλος του 1949 και εξυπηρέτησε τους κατοίκους και επισκέπτες των νησιών του Αργοσαρωνικού για περίπου 25 χρόνια. Στους σκοπούς του συμπεριλαμβάνονται η χρηματοδότηση και διοργάνωση δράσεων που αναφέρονται στην ιστορία της ελληνικής ναυτιλίας, την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος και την προσέλκυση νέων στο ναυτικό επάγγελμα. Το πλωτό μουσείο είναι επισκέψιμο και υλοποιεί ειδικό πρόγραμμα για παιδιά. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει σειρά από ομαδικά παιχνίδια και δραστηριότητες που διεξάγονται στους χώρους του μουσείου από ειδικευμένους μουσειοπαιδαγωγούς. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, τα παιδιά εξερευνούν το ιστορικό πλοίο της γραμμής του Αργοσαρωνικού, γνωρίζουν όψεις της ελληνικής ναυτιλίας και ακτοπλοΐας του 20ου αιώνα και διερευνούν επιμέρους θεματικές όπως το ταξίδι και η θάλασσα, τα καράβια και η ναυσιπλοΐα, η επικοινωνία κι οι μεταφορές, οι άνθρωποι κι οι αναμνήσεις (latsis-foundation.org, 2015).

Το ίδρυμα Νικόλα Διαμαντή Πατέρα έχει επιχορηγήσει το Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδας καθώς και την Εθνική Πινακοθήκη για τη βραδιά ιδρυτικού δείπνου συλλόγου Φύλων Εθνικής Πινακοθήκης, τη σειρά λευκωμάτων «Οι Θησαυροί της Ελληνικής Πινακοθήκης», «Ταξιδεύοντας με το πλοίο της Ελληνικής ζωγραφικής», «Άρωμα Γυναίκας στην Ελληνική Ζωγραφική» (n-d-pateras-foundation.gr, 2015).

Τα ιδρύματα Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή και Νικολάου και Ντόλης Γουλανδρή υποστηρίζουν εξολοκλήρου τα Μουσεία Σύγχρονης Τέχνης Άνδρου και Κυκλαδικής Τέχνης αντίστοιχα. Το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Άνδρου δημιουργήθηκε για να στεγάσει την ιδιωτική συλλογή έργων μοντέρνας τέχνης των ιδρυτών του αλλά και να προωθήσει τη μοντέρνα και σύγχρονη τέχνη στο ευρύ κοινό. Στο μουσείο διοργανώνονται περιοδικές εκθέσεις προβάλλοντας το έργο διαφόρων καλλιτεχνών ενώ εκτίθεται πάντα και η μόνιμη συλλογή. Το μουσείο έχει δημιουργήσει μια σειρά από μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα με στόχο τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με τα έργα των καλλιτεχνών μέσα από διαδραστικές πρακτικές και παιχνίδια ενώ υπάρχει και πρόγραμμα δανεισμού μουσειοσκευών σε σχολεία με σκοπό να φέρουν πιο κοντά τους μαθητές στη σύγχρονη ελληνική τέχνη. Το μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης στεγάζει συλλογές που καλύπτουν τρεις πολιτισμικές ενότητες την Κυκλαδική Τέχνη (3200-2000 π.Χ.), την Αρχαία Ελληνική Τέχνη (2000 π.Χ.-395 μ.Χ.) και την Αρχαία Κυπριακή Τέχνη (3900 π.Χ. – 6ος αιώνας μ.Χ.). Το μουσείο οργανώνει προγράμματα που απευθύνονται σε μαθητές της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, λειτουργούν σε καθημερινή βάση και έχουν ως στόχο τη δημιουργική επαφή των παιδιών με τον αρχαίο πολιτισμό, αλλά και το χώρο του Μουσείου γενικότερα. Επίσης, διοργανώνει διαλέξεις και εργαστήρια για ενήλικες, συνέδρια και ημερίδες καθώς και εκδηλώσεις που αφορούν τον ελληνικό πολιτισμό.

Τέλος, το Ίδρυμα Ν.Π. Γουλανδρή, στην προσπάθειά του να ενθαρρύνει την επιστημονική έρευνα, χορηγεί κάθε τρία χρόνια υποτροφία για σπουδές σε αναγνωρισμένο πανεπιστημιακό ίδρυμα του εξωτερικού με σκοπό την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής. Το θέμα της διατριβής θα πρέπει να αφορά στην Αρχαιολογία των νησιών του Αιγαίου – συμπεριλαμβανομένης της Κρήτης και της Εύβοιας – από την προϊστορική περίοδο έως και τη ρωμαϊοκρατία (Goulandris.gr, 2015).

Βιβλιογραφία

- Μαρκόπουλος Ιωάννης, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Ναυτιλία, Διπλωματική εργασία "Η συμβολή της ποντοπόρου ναυτιλίας στην Ελληνική οικονομία και μελλοντικές προοπτικές".
- Σκουλούδη Ελένη, Πρέμης Αλέξανδρος, Αλεξιάδης Βιτάλιος, ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Λογιστικής, Πτυχιακή εργασία "Η επίδραση της Ελληνικής ναυτιλίας στην Ελληνική οικονομία".
- <http://www.helmepacadets.gr/gr/shipping/the-role-of-shipping>
- <http://museum.yen.gr/History.htm>
- <http://www.el.gr/index.php/el/mystery/archeology/188-archeology/52962-to-brethhke-to-8-000-p-ch-sthn-argolida>
- <http://www.corfuland.gr/el/istorika-kerkyra/corfu-history/kerkyraiki-papyrella.html>
- Γυπαράκης Σπυρίδων, ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, "Η Ελληνική ποντοπόρος ναυτιλία και η συμβολή της στην οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη στην Ελλάδα".